درعلیه‌ده غلطه‌ده « آره‌ولك » غزته‌سی اداره‌خانه‌سنه

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Նորատունկեան խան

Les Annonces sont reçues
à la Direction du Journal "ARÉVELK,,
Galata, Constantinople

20 ՓԱՐԱ 20

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Պոլսոյ եւ գաւառներու համար տարեկան 140 ղրշ.
» » » » վեցամսեայ 70 »
» » » » եռամսեայ 40 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան 40 Ֆրք.
» » վեցամսեայ 20 »
Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ'ընդունուի, 115 ղրուշի փուլը 100 ղրուշի հաշուով:
Տեղական Թղթատարի ծախքը բաժանորդաց կըվերաբերի:
Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ 20

ՄԵՐ ՎԱՐԴԱՊԵՏՆԵՐԸ

Մեր այսօրուան Ազգային Լրոյ բաժնին մէջ Ընթերցող հասարակութեան թղթակցութիւն մը կը հրատարակենք, որ Արմաշի մէջ տեղի ունեցած ճշմարիտ կամ կարծեցեալ հրաշքի մը հերքման մասին հայ վարդապետի մը կողմէ տեղական թերթի մը մէջ ցոյց տրուած փոյթեռանդ գործունէութիւնը եւ գործածուած հեգնական լեզուն զարմանօք կը մատնանշէ իրաւամբ:

Մեզի համար խնդրոյ նիւթ եղող հրաշքին ճշմարիտ կամ կեղծ հանգամանքը մը ունենալը բնաւ կարեւորութիւն չունի, բայց ինչ որ մեծ նշանակութիւն ունի դիտողի մը աչքին եւ նոյն իսկ սկեպտիկ դարուս մէջ անգամ, հրաշքի մը անբնական սահմաններն ալ կ'անցնի, այն ալ մեր կարգ մը գաւառերջիկ եւ նորելուկ վարդապետներուն կողմէ ժողովրդական կրօնական պարզամիտ համոզմանց ու միամիտ հաւատալիքները, ինչպէս նաեւ նոյն իսկ Հայ. Եկեղեցւոյ ընդգրկած սովորութիւնները հեգնելու մասին հրապարակած անվայել եւ աններես փութկոտութիւնն է:

Ահա այսպէս, Աստուածածնայ պաշտաման, պատկերներու երկրպագութեան, սուրբերու բարեխօսութեան, հրաշքներու հաւատալիքին, կրկնամուսնութեան, մանաւանդ ամուրի եկեղեցականութեան վարդապետութեանց դէմ ամէնէն առաջ մեր քանի մը նորելուկ վարդապետներն են որ պայքար մղելու, կարծեմ թէ քիչ մը, չըսելու համար անպատկառ, դէթ անպատշաճ քաղաքականութեանը կը հետեւին:

Արեւելք բնաւ կրօնական նախապաշարումներու ջատագով թերթ մը եղած չէ, եւ ամէնէն աւելի փափաքող է որ մոլեռանդութեան աղջամուղջը տակաւ փարատելով, անհատները ի՛նչ ազգի, մանաւանդ ի՛նչ կրօնքի ալ որ պատկանին, բարոյականի, մարդկութեան եւ Նախաքրիստոնէութեան պարզ ու վսեմ ընդհանուր սկզբունքներուն հպատակին: Բայց հայ գաւառերջիկ կրօնաւորներու մասին մեր մատնանշած երեւոյթը, անոնց հոգեկան վիճակը, այդ համոզումներէն ու խորհրդածութիւններէն բոլորովին տարբեր նշանակութիւն մը ունին մեզի համար եւ կ'արժէ որ ծանրանանք անոր վրայ իբր բարոյական տխուր կացութիւն մը, «Կրօնական հիւծախտ»ին այն միւս տեսակը, որուն համար պէտք է դարման մը խորհիլ:

Եւ քանի որ Կրօնական Ժողով մը կայ որուն անկ է, իբր բժիշկ հոգեւոր, կրօնական ախտաւորները մօտէն ուսումնասիրել, որոշել բուն ախտը, փնտռել ու գտնել լաւագոյն դարմանը եւ սրբազան մատերով տարածել բալասանը բուն վէրքին վրայ, այս մասին աւելի ծանրանալու անխորհրդապահութիւնը չպիտի ունենանք:

Միայն թէ մեր հրապարակագրի պարտականութիւնն էր ցոյց տալ վտանգը եւ եթէ հարկ տեսնուի, աւելցնել թէ մեր նորելուկ հոգեւորականներուն կողմէ հայ քրիստոնեայի, եւ ժողովրդական պարզամիտ հաւատքի նկատմամբ ցոյց տուած ատելութեան ոգին նախ սա չորս պատճառներուն կրնայ վերագրուիլ:

1. Թերահաւատութիւն եւ հոգեկան կարողութեանց տկարակազմութիւն, որ խառնուածքէ կախում ունեցող անբուժելի վիճակ մըն է:

2. Ցարգանքի պակաս հանդէպ այն Եկեղեցւոյն, որուն կը պատկանին, այն սքեմին որ ազատ են վերջապէս մէկդի նետել երբ չուզեն հաւատալ թէ անոր ծալքերը, ի՛նչ որ ալ ըլլայ, պարտին անբացատրելիին ու գերբնականին քօղը ըլլալ, ռամիկին անհեռատես աչքերը միշտ նիւթի կոշտ ու կոպիտ պատեանին հետ դէմ առ դէմ չդնելու համար:

3. Ապերախտութիւն եւ անպարտաճանաչութիւն այն կրօնական պաշտօնին նկատմամբ որ իրենց ապրուստը կը ճարէ եւ որուն, իր դրամով, անթերի կատարման պէտք ունի տակաւին հայ անհատը:

4.—Վերջապէս, դարուս ախտը եղող snobisme մը, ուրկէ գոգցես վարակուած են նոյն իսկ հաւատաւոր կրօնաւորներ, ունեցած կամ չունեցած մտային զարգացումնին ցուցադրելու համար յանուն Եկեղեցւոյ շահերու՝ մոլեռանդութեան, աւելորդապաշտութեան դէմ բուռն պայքար մղելու պատրուակաւ, երբ խենդ ու կրակ Տօն Քիշօթներ որոնց շարժաձեւերը, նիստ ու կացը, խօսք ու ասացուածքը, մանաւանդ դրուածքները, հայ քրիստոնեային ծիծաղը կը շարժեն միայն:

ԱՋ ՈՒ ՁԱԽ

ՔԻՉ ՄԸ ԹԱՏՐՈՆ

Գեղեցիկ գաղափար մը ունեցած էր Գում Գաբուի Զորից Թաղից Աղքատախնամը, թատերական ներկայացում մը սարքելով ի նպաստ այն աղքատներուն՝ զորս խնամելու հոգը ստանձնած է: Նպաստահաւաքութեան լաւագոյն եղանակն է ատիկա, եւ շատ ուրախալի պիտի ըլլար՝ եթէ երբեք մեր բոլոր բարեսիրական մարմինները այդ եղանակը գործադրէին անխափ: Մեր հասարակութիւնը չեմ ըսեր թէ ժլատ հասարակութիւն մըն է մարդասիրական տեսակէտով, բայց վերջապէս քիչ մը ամէն մարդ չա՛տ աւելի սիրով կը մղուի բանալ իր քսակը, երբ տուած նպաստին փոխարէն մտքի ո՛ եւ է վայելք մը առթուի իրեն: Քիչ մը ամէն հասարակութեան պատկանող անհատներու համար ասանկ է, եւ մեզմէ շատ աւելի քաղաքակրթուած ազգերու մէջ իսկ, զոր օրինակ արձանի մը կառուցումը, յիշատակարանի մը կանգնումը, եւ կամ բարեսիրական ո՛ եւ է ձեռնարկ մը աւելի թատերական ներկայացումներու, ինչպէս նաեւ նուագահանդէսներու միջոցաւ կը կատարեն:

Մեր մէջ, սոյն ապացոյցները ունեցած ենք շատ անգամներ: Կրթական մարմիններու կողմէ կազմակերպուած պարահանդէսներն ու թատերական ներկայացումները ամէն մարդ կը յիշէ անշուշտ: Աւելի մօտ ժամանակներու գալով, ի նպաստ Ազգ. Հիւանդանոցին սարքուած տարեկան նուագահանդէսները, եւ անոնցմէ գոյացած բաւական պատկառելի հասոյթը մէյմէկ ապացոյց աւելի են թէ հոն ուր ո՛ եւ է վայելք մը կայ իբր փոխարինութիւն, զբօսանք մը, հաճելի ժամանց մը,—վերջապէս ինչպէս որ կ'ուզէք,—հասարակութիւնը շատ աւելի գոհունակութեամբ կը վճարէ իրմէ խնդրուած նպաստը, եւ չա՛տ աւելի ալ առատօրէն: Նպաստ՝ այո՛, բայց վայելքի մը փոխարէն. շահը միշտ այն մարմիններուն է որոնք կարօտ են այդ նպաստին, եւ որոնք շարունակ ստիպուած են ժողովուրդին առատաձեռնութեան ապաւինիլ, գոհացնելու համար այն կրթական կամ բարեսիրական պէտքերը՝ որոնց հոգածու նշանակուած են:

⁂

Կիրակի օրուան ներկայացումը առիթ մը աւելի եղաւ այս պարագան հաստատող: Ցրուած տոմսակները,— ինչպէս հաւաստեցին,— մեծագոյն մասամբ գանձուեր են, եւ արդէն թատրոնին կատարելապէս լեցուած ըլլալը ամէն վստահութիւն կը ներշնչէր թէ Գումգաբուի Աղքատախնամին յոյսերը լիապէս պսակուած են: Այս ուրախալի կէտը հաստատելէ վերջ, ըսեմ անմիջապէս թէ Կարգադիր Մասնախումբը, որ ներկայացման ընդհանուր հսկողութիւնը ստանձնած էր, ամէն կերպով չնորհաւորելի գործունէութիւն մը ունեցաւ: Բարեկարգութիւնը, որ սկիզբէն մինչեւ վերջը տիրեց թատրոնին մէջ, պարզապէս օրինակելի հանգամանք մը ունէր, եւ կարելի է ըսել թէ նոյն իսկ եւրոպական լեզուով կատարուած ներկայացումները իր մէջ շատ քիչ անգամ հասած են կարգապահութեան այդ աստիճանին: Իրաւ է որ եղան կարգ մը մանր մունր անտեղութիւններ, գլխաւորաբար մուտքի պահուն, տոմսակներու ներկայացման եւ ստացման գործին մէջ, բայց վերջապէս ատոնք ինքնին անխուսափելի բաներ են ու կրնան միշտ պատահիլ, մանաւանդ երբ մուտքի ընդունելութեան կոչուած անձերը առաջին անգամ ըլլալով նմանօրինակ փափուկ պաշտօն մը գոհացնելու յանձնուած ըլլան: Բացի այդ ներելի սխալանքներէն, ամէն բան շատ կանոնաւոր կերպով մը տեղի ունեցաւ, առանց ո՛ եւ է դժգոհութեան պատճառ տալու: Մասնախումբի անդամներուն եւ կամ անոնց օժանդակ անձերուն ձեռք առած միջոցները մէկ կողմէն, ու միւս կողմէ ալ թատրոնին ներքին սպասարկութեան յանձնուած անձերուն քաղաքավարութիւնը, եթէ ոչ խոհեմ՝ գոնէ բաւական կանոնաւոր ու գովելի հանգամանք մը տուին ներկայացման:

Այս պայմաններուն մէջ, Գումգաբուի Զորից Թաղից Աղքատախնամը կրնայ վստահ ըլլալ որ երկրորդ անգամ նմանօրինակ հանդիսութիւն մը սարքելու պարագային չա՛տ աւելի փութկոտութեամբ պիտի ընդգրկուի իր հրաւէրը: Իր ընթացքը կրնայ շատ լաւ օրինակ մը ըլլալ բոլոր այն բարեսիրական մարմիններուն՝ որոնք կը մտածեն նմանօրինակ հանդիսութիւններով հասարակութեան մէջ գտնել իրենց պիւտճէն: Հոն ուր կարգապահութիւնը կատարեալ է, բազմութիւնն ալ կատարեալ կ'ըլլայ միշտ, մանաւանդ երբ իրապէս վայելելիք բան մըն ալ ըլլայ մէջտեղ:

⁂

Քիչ մըն ալ ներկայացման վրայ.— «Ծերունի Դռնապանը» զոր Մնակեան խումբը ներկայացուց կիրակի, խաղ մըն է որ միշտ կրնայ լաւ դիրք մը բռնել Մնակեանի Ռեբերթուարին մէջ: Սրտաշարժ, արցունք առթող խաղ մը, ինչպէս է արդէն Մնակեանի ներկայացմանց ստուարագոյն մասը:—

Հայր Փօլանթէն, ծերուկ, բարի անձ մը, դռնապանն է Պ. Շարանսօնի մէկ տան, ուր կը բնակի իր Սիւզան թոռանը հետ, նշանած Տիւիյէ անունով դերասանի մը: Սիւզանի մայրը, ժամանակին տարիքոտ մարդու մը հետ ամուսնացած, օրին մէկը լքած է զայն ու փախած Պարոն տը Մօնգօրվիլ անունով երիտասարդի մը հետ: Ամուսինը մեռած է ամօթէն, եւ Սիւզան մնացած է մեծ հօրը քով: Այս վերջինը ամէն զոհողութեան ենթարկուելով մեծցուցած է զայն, օր մը հոս օր մը հոն գործ փնտռելով, ու վերջապէս ինկած է այդ Պ. Շարանսօնի տանը՝ ուր դռնապանութիւն կ'ընէ: Օր մը, այդ տանը իբր վարձակալ կու գան նոյն ինքն դռնապան Հայր Փօլանթէնի փախած աղջիկը՝ Վալերիա, ու սիրահարը Պ. տը Մօնգօրվիլ: Դռնապանը կը ճանչնայ իր աղջիկը, ու փոխադարձաբար: Վալերիա՝ ապահով ըլլալու համար որ Սիւզան իր իսկ լքած զաւակն է, առտու մը զայն իր սենեակը կը կանչէ, բայց ժամանակ չունենար ամէն բան անոր յայտնելու: Հայր Փօլանթէն, որ իմացած է թոռանը ո՛ւր ըլլալը, իսկոյն վեր կը վազէ, ու Սիւզանը վար ղրկելէ վերջ, կը սկսի այպանել իր աղջիկը, մէջտեղ դնելով անոր անցեալ կեանքին բովանդակ անպատիւ հանգամանքը: Ի վերջոյ կ'արգիլէ անոր այդ տանը բնակիլ, եւ նոյն իսկ լքած զաւկին պատւոյն համար կը յանձնարարէ որ սիրահարը առնելով ելլէ երթայ: Միեւնոյն տան մէջ իբր վարձակալ կը գտնուի նաեւ Լըժան անունով մէկը՝ որ ժամանակին կինը սպաննած է, եւ որ Սիւզանի աչք ունի: Այդ Լըժանը միւս կողմէ իր քովը պահած է 300,000 ֆրանքի արժողութեամբ կեղծ մուրհակներ՝ զորս պատրաստած է Վալերիայի սիրահարը, Պ. տը Մօնգօրվիլ: Լըժան գիտնալով որ Սիւզան Վալերիայի աղջիկն է, Պ. տը Մօնգօրվիլի կ'առաջարկէ հետ տալ 300,000 ֆրանքի կեղծ մուրհակները, պայմանով որ Սիւզանը իրեն կնութեան տան: Լըժան այդ առթիւ կը յաջողի վանել տալ դռնապան Հայր Փօլանթէնը, եւ միւս կողմէ ալ, Վալերիայի միջոցաւ Սիւզանը առնել անոր ձեռքէն: Անգամ մը որ աղջիկը իր մօրը քով կ'իյնայ, Լըժան կը կրկնէ իր առաջարկը, ու վերջապէս, Մօնգօրվիլ կը համոզէ Վալերիան, կացութեան բովանդակ փափուկ հանգամանքը խոստովանելով անոր. Վալերիա ալ իր կարգին կը յաջողի Սիւզանի հաւանութիւնը առնել: Ամուսնութիւնը կ'որոշուի, բայց պայմանագրին ստորագրութեան օրն իսկ յանկարծ կը յայտնուի նոյն ինքն դռնապան Հայր Փօլանթէն՝ անսպասելի ժառանգութեան մը տիրացած, ու բնականաբար հարուստ: Տեսարանը շատ յուզիչ հանգամանք մը կը ստանայ հոս: Հայր Փօլանթէն կարծելով որ իր աղջիկն ու սիրահարը Սիւզանը դրամի փոխարէն կը ծախեն, կ'այպանէ զանոնք, բուռ մը պանքնոթ նետելով անոնց երեսին: Մօնգօրվիլ կը պատրաստուի խոստովանիլ իր երբեմնի յանցանքը, կեղծ մուրհակներու պատրաստութիւնը, եւ կը յայտարարէ թէ անձնասպանութեամբ պիտի քաւէ զայն: Ճիշդ այդ միջոցին նոր յայտնութիւն մը: Տանուտէր Շարանսօն ձեռք անցուցած է թուղթ մը՝ որ կ'ապացուցանէ թէ Լըժան երբեմն իր կինը սպաննած է: Այս թուղթը կացութիւնը կը փրկէ: Լըժան անոր փոխարէն կը պարտաւորուի ետ տալ Մօնգօրվիլի կեղծ մուրհակները ու կը մեկնի ամօթահար: Այս տեսարանին կը հետեւին երկու ամուսնութիւններ: Սիւզան Տիւիյէի կինը կը դառնայ, իսկ Վալերիա ալ՝ աղջկան արժանի ըլլալու համար կը ստիպուի պսակուիլ Մօնգօրվիլի հետ: Ու խաղը կը վերջանայ Հայր Փօլանթէնի սա յայտարարութեամբ թէ «Պատիւն ալ շատ գնահատելի հարստութիւն մըն է ինքնին:»—

Հայր Փօլանթէնի դերը զոր ստանձնած էր Մնակեան, գերազանցապէս յուզիչ է ինքնին, եւ պէտք է ընդունիլ որ համակրելի դերասանապետը ըստ բաւականին կատարելութեան հասցուց զայն. արդէն ինչպէ՞ս կրնար տարբեր ըլլալ այն տեսակ դերի մը համար՝ որ գերազանցապէս կը պատշաճի իր առանձնայատկութիւններուն ու խառնուածքին: Հանդիսականները չանդալից ծափերով ողջունեցին զինքը նոյն իսկ առաջին արարուածէն, ու վերջին վարագոյրին իջած պահուն, համակրութեան արտայայտութիւնները չէնք չնորհք ոգեւորութեան մը սահմանին հասած էին արդէն: Դերասանի մը, մանաւանդ Մնակեանի հանգամանքը ունեցող դերասանի մը համար սովորական բաներ են թէեւ ասոնք, բայց երբեք իրենց հրապոյրը չեն կորսնցներ, մանաւանդ տարիքի անա՛նկ շրջանի մը մէջ, ուր դերակատար մը նուաղ ջանքի փոխարէն առատ գնահատութիւն, առատ փայփայանք ակնկալելու իրաւունքը ունենալ կը կարծէ:

Իրմէ անմիջապէս ետքը պէտք է յիշել Ալիքսանեանը, որ ամենակատարեալ բնականութեամբ ու պաղարիւնութեամբ կըրցաւ կատարել Լըժանի շատ փափուկ դերը: Ո՛չ մէկ սխալանք, ո՛չ մէկ չափազանցութիւն: Եթէ արցունքներն ու ծափերը Մնակեանի համար սպառած չըլլային, բնականաբար բաւական առատ բաժին մը պիտի հանուէր իրեն, բայց ի՛նչ օգուտ. մանաւանդ որ ստանձնած դերը երբեք համակրութիւն արթնցնելու բնոյթը չունէր, ու ներկաներէն ո՛չ գեղեցիկ սեռը պուտ մը արցունք, ոչ ալ տգեղ սեռը,—թէեւ դերերը փոխուած էին կիրակի,—մէկ երկու ծափ պիտի չտայէր Սիւզանի յափշտակչին: Ինչ որ ալ ըլլայ, իր յաջողութիւնը կատարեալ էր, եւ ամէն կերպով չնորհաւորելի:

Միւս բոլոր դերակատարներն ալ ոչ մէկ ջանք խնայեցին ներկայացման փայլուն հանգամանք մը տալու համար: Մասնաւորաբար յիշեմ Հօլասը,—որ հակառակ իր blasé ձեւերուն միշտ կատարեալ դերասան մը կը մնայ,— ինչպէս նաեւ տիկին Ազնիւը, որ բաւական յաջողութեամբ, թէեւ ոչ անթերի կերպով, կըցաւ կատարել Վալերիայի դժուար դերը: Գալով տիկին Պէնճեմէճեանի, դժբաղդաբար չը կըցաւ իր գեղեցիկ յատկութիւններէն ոչ մէկը ներկայացնել իրեն բոլորովին անյարմար դերի մը, Սիւզանի դերին մէջ: Չեմ ուզեր այս մասին մանրամասնութեանց մէջ մտնել, բայց կը չեշտեմ միայն սա կէտը թէ Մնակեան խումբին մէջ գեռատի աղջկան մը դերը ներկայացնելու կարող մէկ երկու դերասանուհի պէտք է անպատճառ, գոնէ դերերուն արտաքին գեղագիտական հանգամանքը չմեռցնելու համար: Ուրիշ դիտողութիւն մըն ալ,— ինքնին անփոփոխելի դիտողութիւն,—պիտի ուզէի ընել շարժ ու ձեւերու եւ արտասանութեան այն ծայրայեղութեանց մասին, որոնք պարզապէս տգեղ տպաւորութիւն մը միայն առաջ կը բերեն. խումբին դերասաններէն մէկ քանիին, ու մասնաւորաբար Զօպանեանի քով չա՛տ չեշտուած է այդ թերութիւնը, արցունք չինելու տեղ աչք հանելու ունակութիւն մը, որուն առաջքը կարելի է դիւրաւ առնել, եթէ երբեք ուզուի:

Չմոռնամ ըսելու որ «Ծերունի Դռնապանը»էն վերջ ներկայացուած մէկ արարուածով զաւեշտը «Նաւապետ Ռոլան»ը շատ յաջող անցաւ եւ թատերգութեան առթած բովանդակ տխրութիւնը կրցաւ մարել, ընդհանուր զուարթութեան մը մատնելով բոլոր հանդիսականները: Զարիֆեան ու Շահինեան, եւ,—արդար ըլլալու համար,— քիչ մըն ալ Զօպանեան չա՛տ նպաստեցին այդ յաջողութեան:

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

ՆԱՄԱԿ ՌՈՒՍԻԱՅԵՆ

(ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի)

(Շար. Երէկի թիւէն եւ վերջ)

ԿԱԼՈՒԳԱՅ, 21 Ապրիլ

Այստեղ, ռուս ժողովրդի մէջ, ուր երկու տարի ապրում եմ, գաւառական փոքրիկ գիւղերում եւ քաղաքներում, որտեղ ինձ պատահում է շփումն ունենալ այդ մարդկանց հետ, ես յիշում եմ ռուս յայտնի գրող Պոտապէնկոյի «Գաղափարական Քահանան» (*). եւ չեմ զարմանում երբ այդ գաւառներում ես պատահում եմ տեղերի, ուր տասնեակներով աղանդներ կան եւ հազարաւոր աղանդաւորներ:

Ինչ մի բարոյական ազդեցութիւն պիտի ունենայ այդ տեսակ քահանան իր ծխի վրայ, երբ նա իր պաշտօնը որպէս որոնք որ գործէ մնում, երբ նա ինքը աւելի քան մուժիկը հարբում է:

Կալուգի նահանգում ես դրանցից այնպիսի օրինակներ տեսայ, որ առանց կեղծաւորութեան կ'ասեմ, որ մեր քահանաները իրենց ազնւութեամբ հանդերձ, ամբողջ գլխով բարձր են դրանցից:

Թող կատարեն, ամբողջ ընտանիքներ իր ծխից, թող նրանք սոված, ծարաւ, հաց չունենան ուտելու, քահանան երբեք չի հետաքրքրուի նրանցով, օգնութեան չի գայ. եւ եթէ մեռածներին թաղելու էլ պէտք լինի, նա անպայման պիտի ստանայ իր վարձագինը ո՛վ ուզում է լինի, եւ ինչ պայմաններում ուզում է լինի:

Գիրք, լրագիր, հաղուադէպ բաներ են ռուսական ոչ միայն գիւղերում, այլ թող ներէք ինձ ասել, նոյն իսկ գաւառական քաղաքներում:

Սուխինիչ, Կալուգի նահանգում մի գաւառական քաղաք է 7,000 բնակչով: Բնաւը այդ քաղաքը բերում է մի տասնեակից ոչ աւելի լրագիրներ. մի անգամ պատահմամբ այդ կայարանում ես այդ տեսայ: Մի օր այդ քաղաքում պիտի մնայի. քաղաքը ունէր միմիայն երկու նախնական դպրոցներ, մի ողորմելի գրադարան, ուր համարեայ ոչ ոք չի լինում եւ գիրք չի տանում, ասաց գրապահը: Իսկ քաղաքի գլխաւոր փողոցի վրայ մի գեղեցիկ կրպակի առաջ ահագին բազմութիւն եւ հերթով ներս էին թողնում, միանգամից ոստիկանները հնար չկար բոլորին թողնելու. կարդացի վերնագիրը. «Կառավարչական օղիի կրպակ Ն. 2» (!!!):

Ո՛չ: Քանի Ռուսաստանի գիւղերը զրկուած կը լինեն ուսումնարաններից, քանի ժողովրդի մէջ անգրագիտութիւնը % 90 տոկոս կը կազմի, քանի այդ մըտաւոր խաւարը կը տիրի ռուս ժողովրդի մէջ, նրան յետ կանգնեցնել հարբեցողութիւնից չեն կարող, ոչ կառավարչական «օղիի մենավաճառութիւնը» եւ ոչ ձրի եւ էժանագին թէյարանները:

Տգիտութեան դէմ ամէն բան անօգուտ է, իսկ այդ տգիտութիւնը սոսկալի չափերի է հասնում ռուս հասարակ ժողովրդի մէջ:

⁂

Մարտի 30ին, Մոսկվայի նահանգական դատարանում քննւում էր մի սպանութեան գործ, որ իր ժամանակին ահագին աղմուկ հանեց մայրաքաղաքի հասարակութեան մէջ: Դա մի զարհուրելի ոճրագործութիւն է, որի մասին լսելն անգամ սարսուռ է պատճառում:

Դատի քննութեանը ներկայ լինել ցանկացողների թիւը այնքան շատ էր որ հասարակութեան թողնում էին տոմսակներով:

Աւստրիահպատակ, հարուստ ընտանիքի 20 տարեկան տղան, Ալեքսանդր Կարրա անցեալ դեկտեմբեր 15ին, երեկոյեան 9 ժամին կացնի հարուածով սպանում է մօրը, եւ երկու քոյրերին 17 եւ 7 տարեկան:

Սպանութիւնը կատարելուց յետոյ, նա դէմքի վրայ սարսափ եւ զարհուրանք ներկայացնելով, դուրս է վազում փողոց եւ աղաղակներով օգնութեան է կանչում հարեւաններին, որպէս թէ չարագործներ կողոպտում եւ սպանում են իրենց: Նոյն դերը նա խաղում է եւ ժողովարանում (կլուբում), ուր նա նոյնպէս շտապում է հաղորդելու հօրը, զարհուրելի լուրը:

Հաւաքած ոստիկանութիւնը, սկզբում անկարող է լինում որոշել թէ ո՛ւմ գործ է այդ տեսակի սպանութիւնը: Դարակի վրայ ցրուած են գտնում թղթադրամներ եւ սնտուկը ջարդուած:

Հենց նոյն գիշեր, գաղտնի ոստիկանութեան պետին, հնարաւոր է լինում, ստիպել Կարրային խոստովանել իր յանցանքը եւ վերջինը բոլորը պատմում է:

Հարուստ ընտանիքի զաւակ, նա մի տարի առաջ, ծանօթանում եւ սիրահարւում է մի ռուս դերասանուհու վրայ, որին երբեմն երբեմն նա ընծաներ է անում: Ծնողները իրեն բաւականաչափ փող չտալու պատճառաւ նա ստիպուած է լինում երբեմն գողանալ հօր սնտուկից: Սպանութիւնից մի օր առաջ նա գողանում է 600 ռուբլի, եւ գնելով մի քանի արժէքաւոր ընծաներ, մտադիր է լինում տանել իր սիրուհուն: Ընծաների դատարկ արկղները պատահմամբ մոռանում է սենեակում, մայրը այդ նկատում է եւ տան փողերը նայելով բաց է անում գողութիւնը: Որդու վերադարձին, նա նրան խիստ յանդիմանում է եւ յայտնում է որ այդ մասին կ'ասի հօրը:

«Այդ ժամանակ ես առայ կացինը, եւ

(*) Դա մի հրաշալի պատմուածք է, ուր ներկայացւում է մի ռուս գաղափարական քահանայի, որին միւս քահանաները չեն կարողանում տանել եւ հաշտուել նրա գաղափարների հետ:

— 72 —

ԺԻՒԼ ՄԱՐԻ

ՌՕԶ–ՄԱՆՕՆԻ ՎՐԷԺԸ

Ժ.

ԺԱՆ ՎԼԷՐԺԱՆԻ ՎՐԷԺԸ

Վիլլօրիէ գնաց այցելել ախոռները, իր կառքերը եւ ձիերը աչքէ անցընելու համար: Տակաւ իր առջի սովորութիւններուն կը հետեւէր:

—Պարոնը ի՛նչ կառքով դուրս ելլել կ'ուզէ, փութաց ըսել կառապանը:

Վիլլօրիէ պատասխանեց թէ հետիոտն դուրս պիտի ելլէր: Սենեկապանին հանդիպելով, ըսաւ անոր.

—Իրիկուան, ծաղիկներ պիտի բերեն, իմաց տո՛ւր դռնապանին, որպէս զի ընդունի զանոնք:

Վիլլօրիէ պահ մը խորհեցաւ, յետոյ անտարբեր ձայնով մը ըսաւ.

—Իմ ննջասենեակիս մէջ պիտի դնէք զանոնք:

Սենեկապանը սարսռաց եւ իր տիրոջ նայեցաւ:

—Պարոնին ննջասենեակի՞ն մէջ:

—Այո՛, ինչպէս վերջին անգամ:

Ու առանց ուրիշ բան մը ըսելու, Վիլլօրիէ դուրս ելաւ: Լուրը սակայն տարածուեցաւ տան մէջ եւ ծառաները պարտէզը հաւաքուեցան, իրենց կարծիքը յայտնելու համար Վիլլօրիէի տուած հրամանին վրայ: Ի՞նչ էր իրենց տիրոջ ծրագիրը, ատիկա էր որ մեծապէս կը հետաքրքրէր զիրենք:

—Թերեւս ծաղկազարդ աղջկան կը սպասէ նորէն. այս անգամ կը տեսնենք անոր երեսը:

—Գոհ պիտի ըլլամ եթէ զայն տեսնեմ, ըսաւ ծառաներէն մէկը:

—Կոնակէն միայն տեսայ Տուէ փողոցին ծայրը եւ հոս, առաջին անգամ ըլլալով, պողոտային վրայ, երբ տէրը տուն բերաւ զայն, ըսաւ կառապանը:

Երկու ժամ յետոյ, ծաղիկները բերուեցան, որոնք, դռնապանին բաժնին նայելով, այնքան շատ էին որ կրնային զարդարել ամբողջ մայր եկեղեցի մը: Տան ամէն կողմը սփռուեցան ծաղիկները, սենեակներուն, սրահներուն, սանդուխներուն եւ բազրիքներուն վրայ: Ծաղիկներու ճշմարիտ տարափ մը տեղացած էր կարծես:

Վիլլօրիէ տունէն դուրս ելլելէն յետոյ, իր քայլերը ուղղած էր դէպ ի Վիքթոր-Մասէ փողոցը:

Երկար ատենէ ի վեր չէր տեսած Ռէժինը: Ինչ որ ալ ըլլար, կ'ուզէր տեսնել զայն: Թերեւս իրեն վրայ կարեկցէր ան, երբ տեսնէր իր յուսահատ ու տխուր դէմքը: Կարելի՞ բան էր որ սիրոյ զգացման նշոյլ մը մնացած չըլլար Ռէժինի սրտին մէջ: Ինչ որ ալ ըլլար, կ'ուզէր տեսնել Ռէժինը:

Վիլլօրիէ գիտէր Վիքթոր-Մասէ փողոցի բնակարանին հասցէն, որուն խոնաւ եւ մութ բակը մտաւ: Իր սիրտը ուժգնապէս կը տրոփէր: Հայր Սէլաստէն իր խցիկին մէջ կը գտնուէր:

—Օրիորդ Ռէժին Պիւրկար հո՞ս կը գտնուի:

—Հոս չի բնակիր ալ եւս, մըլտաց դռնապանը:

—Երկա՞ր ատենէ ի վեր:

—Այս առտուընէ ի վեր:

—Ո՞ւր փոխադրուած է:

—Իր հօրը տունը:

Արդարեւ, այդ առտուն իսկ, Ժէրօմ եկած եւ կառքով տարած էր իր աղջիկը, որ տակաւին շատ տկար կը զգար ինքզինքը: Ժէրօմ իր տունը առաջնորդած էր զայն: Ռէժին ներս մտած ատեն լացաւ, այնքան զուարթ ու տխուր յիշատակներ մտքը ինկան: Գլուխը կրթնցուցած հօրը ուսին վրայ, գոչեց.

—Օ՜հ, հայր, ո՛րքան բարի գտնուեցար ինծի ներելով:

Ժէրօմ ա՛լ աւելի երջանիկ կը զգար ինքզինքը: Ռէժին թիկնաթոռի մը մէջ հանգչեցաւ, ուր քունը տարաւ: Կէս օրուան ճաշին, որուն ներկայ կը գտնուէր նաեւ Կասպար, քիչ մը բան կերաւ Ռէժին:

Կէս օրէն յետոյ, մանկամարդ աղջիկը աւելի կազդուրուած զգաց ինքզինքը: Ապրիլի գեղեցիկ օդ մը կ'ընէր. պայծառ եւ անամպ երկինքի մը վրայ կը շողար արեգակը:

Ժէրօմ ճաշասրահին պատուհանը բացաւ ու իր ծխափողը լեցնելով վառեց զայն: Յետոյ պարտէզին մէջ թքաւ ու կնոջը դառնալով յանկարծ, ըսաւ.

—Մարիա՛ն, եկո՛ւր նայէ...

Ու երբեմնի լայն չարժումովը, Ժէրօմ ցոյց տուաւ մեծ քաղաքը.

—Մարիա՛ն, գեղեցի՞կ չէ սա տեսարանը:

—Այո՛, շատ գեղեցիկ է, մրմնջեց Մարիան:

Ու այս վերջնոյն աչքերը թրջեցան ի յուշ բոլոր այն բաներուն, զորս իր միտքին մէջ կ'արթնցնէր Ժէրօմի այդ պարզ խօսքը:

Ժան Վիլլօրիէ դանդաղօրէն կը յառաջանար, բոլորովին ընկճուած կերպարանքով մը: Իր քայլերը կ'ուղղէր դէպ ի Մոնմարթր: Անցաւ այն փոքր տաղաւարին առջեւէն, ուր երբեմն ամէն գիշեր ընդունուած էր Ռօզի սիրային այցելութիւնները: Տաղաւարը լքուած էր հիմա եւ եղրեւանիները նորէն ծաղկած էին:

Ո՞վ կը բնակէր հոն, այդ տաղաւարին մէջ, ուր այնքան գողտրիկ յիշատակներ կային: Դռնապանը կեցած էր դրան վրայ: Վիլլօրիէ անոր մօտէն անցաւ եւ յանկարծ յիշեց խօսք մը, զոր այն ատեն ըսած էր, երբ կը հեռանար տաղաւարէն, օձիքը ազատելու համար Ռօզէն: Այդ օրը կառք մը վարձած էր, որ 1313 թիւը կը կրէր:

(Շարունակելի)

մի քանի հարուածով գլխին, սպանեցի նրան, մայրս միայն կարողացաւ ասել. «Դու չէ որ ինձ սիրում էիր, ինչո՞ւ...» Որպէս զի ազատուեմ վկաներից ես սպանեցի նոյն կերպով եւ քոյրերիս»

«Որպէս զի հնարաւորութիւն ունենամ փող ունենալու—աւելացրեց նա դատարանում— ես սկզբում մտածում էի թունաւորել ծնողներիս. ես ձեռք բերի թոյն եւ նրա ազդեցութիւնը փորձելու համար սկզբում տուի շանը. Նա մնաց սաստիկ տանջանքներով, եւ խղճահարութիւնը յետս կանգնեցրեց ինձ նրանց այդ միջոցով սպանելու մտքից։»

Յետոյ նա պատմում է մանրամասնաբար սպանութեան միւս պարագաները թէ ինչպէս նա իր չարագործութեան հետքը ծածկելու եւ նրան կողոպտումի նպատակով կատարուած լինելու կերպարանքը տալու համար, սնտուկը ջարդել էր եւ յատակի վրայ փողեր ցրել եւ այլն։

Վկաների ցուցմունքները գործի մանրամասնութիւնը ես աւելորդ եմ համարում առաջ բերել, այսքանը կ'ասենք որ երդուեալ դատաւորները, իրենց տրուած հարց «մեղաւոր է՞ դատապարտեալը թէ ոչ»—ոչ մի պատասխան չտւին, պահանջելով որ վերջինը ենթարկուի բժշկական քննութեան. առողջ բանականութեան տէ՞ր է արդեօք այդ մարդը թէ ոչ։

Երդուեալ դատաւորների այդ յայտարարութեան վրայ, յանցաւորը կրկին բանտը տարուեցաւ, եւ գործը յետաձգուեց մինչեւ քննութեան հետեւանքը։

ԱԲԷԼ ԱՊՐԵՍԵԱՆՑ

Արտաքին Լուրեր

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ

Պ. Լուպէի ուղեւորութիւնը.— Մեկնումը.—«Մոնքալմ»ի մէջ.— Կայս. գերդաստանին այցելութիւնը.— Սեղանը.— Վերջին տեսակցութիւն։

Բեդերսպուրկ, 24 մայիս.—Պ. Լուպէ Ալեքսանտրա զբօսանաւէն առանձին շոգենաւակ մը նստաւ Մոնքալմ երթալու, ուր պիտի ընդունէր Ռուսիոյ կայսրը ու կայսրուհին։ Այդ միջոցին թեթեւ արկած մը պատահեցաւ։ Շոգենաւակը Ալեքսանտրայի քովէն բաժնուած ատեն բաւական տեղ անոր մօտէն անցաւ, որով ծխնելոյզը զարնուեցաւ զբօսանաւին ետեւէն կախուած մակոյկին։ Այդ ընդհարումին հետեւանքով մակոյկը ճեղքուեցաւ եւ ծովը ինկաւ, բայց շոգենաւակը հեռացած ըլլալով, ոչ ոք վնասուեցաւ։ Քանի մը վայրկեան վերջը Նիքոլա Բ. ու մայր կայսրուհին Մոնքալմի մօտեցան ուրիշ շոգենաւակով մը։ Զարուհին, սակայն, կայսեր ու Պ. Լուպէի թախանձանքներուն վրայ որոշեց, իր առողջական վիճակին պատճառով՝ Ալեքսանտրայի մէջ մնալ, թէեւ շատ կը փափաքէր Մոնքալմը այցելել. բայց իր պատուակալ օրիորդները ու հետեւորդները ղրկեց եւ ինք առանձին մնաց։ Պ. Լուպէ Մոնքալմի կամրջակէն ընդունեց կայսրը ու մայր կայսրուհին եւ առաջնորդեց մարտանաւին յառաջակողմը, ուր սրահներ պատրաստուած էին։ Ճաշասրահը հիանալի տեսարան մը կը կազմէր. քառանկիւն է, պատերը տեղ տեղ զինանշաններով զարդարուած են։ Սեղանին վրայ վարդի եւ ուրիշ ծաղիկներու փունջեր կան։ Ճաշացուցակին կողքին վրայ նկարուած են Ֆրանսան ու Ռուսիան՝ մէկ ձեռքերնին սուր մը եւ միւսը՝ ձիթենիի ոստ մը. անոնց վրան կան ռուսական ու ֆրանսական զինանշանները։ Պատուոյ սեղանը կէս շրջանակի ձեւով է եւ քսան հոգինոց։ Մայր կայսրուհիին աջ կողմը բազմած է Պ. Լուպէ եւ ձախ կողմն ալ Զարը։ Յետոյ կարգաւ բազմած են մեծ դուքսերը, մեծ դքսուհիները, Ռուսիոյ ու Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարարները, Ռուսիոյ պատերազմական ու ծովային նախարարները, Բեդերսպուրկի ֆրանսական դեսպանը, Բարիզի ռուս դեսպանը եւայլն։ Պատուոյ սեղանին ուղղահայեաց կերպով կայ ուրիշ սեղան մը՝ 80 հոգինոց, ուր բազմած են կայսեր ու Նախագահին հետեւորդները, ֆրանսական դեսպանատան պաշտօնեաները եւ ֆրանսական ու ռուսական մարտանաւերուն հրամանատարները։ Կայսեր ու Պ. Լուպէի բաժակաճառերէն ետքը (Տե՛ս Արեւելքի երէկուան թիւը) Մարսէյեզը եւ Ռուսիոյ ազգային երգը նուագուեցան։ Կէսօրէն երեք ժամ ետքը Զարը ու մայր կայսրուհին այցելեցին Մոնքալմի զանազան մասերը։ Նիքոլա Բ. մեկնելէ առաջ ըսաւ Պ. Լուպէի թէ մեծ հաճոյք պատճառած էր անոր ուղեւորութիւնը. Նախագահն ալ շնորհակալութիւն յայտնեց իրեն եղած ընդունելութիւններուն համար։ Ժամը 4ին Պ. Լուպէ նորէն Ալեքսանտրա զբօսանաւը գնաց՝ Զարուհիին որպիսութիւնը հարցնելու եւ կայս. գերդաստանին բարօրութեանը համար իր բարեմաղթութիւնները ընելու։ Ժամ 5ին ֆրանսական նաւաբաժինը ճամբայ ելաւ Քրոնշթատի նաւահանգիստէն. Թնդանօթները դռուացին եւ նաւաստիները «Հուրրա» գոչեցին, որոնց խառնուեցան Քրոնշթատի ժողովուրդին «Կեցցէ՛»ները։

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷ

Հաշտութեան բանակցութիւնները.—Վէրէնիկինկի խորհրդակցութիւնները.— Պոէրներուն կարծիքը.— Պ. Պրոտրիքի բանախօսութիւնը.— Պ. Բրիւկէր։

Լոնտոն, 23 մայիս.—Վէրէնիկինկի մէջ պոէր պատուիրակները նկատողութեան առին առաջարկուած պայմանները եւ իրենց ներկայ կացութիւնը։ Անցեալ կիրակի պոէր պետերը Բրէթորիա գացին՝ Լորտ Քիչնէրի ու Լորտ Միլնէրի հետ համաձայնելու կարգ մը խնդիրներու մասին. նաեւ բացատրութիւններ ուզելու քանի մը կէտերու վրայ՝ որոնք կարծիքի անհամաձայնութիւններ առաջ բերած են Վէրէնիկինկ հաւաքուած Պոէրներուն միջեւ։ Լորտ Քիչնէր ու Լորտ Միլնէր պոէր պետերուն այդ դիտողութիւնները հաղորդեցին պատերազմական ու գաղթային նախարարութիւններուն։ Անգլիոյ նախարարաց խորհուրդը այդ խնդիրներն էին որ այս իրիկուն նկատողութեան առաւ եւ որոնց պատասխանեց։ Ատոնց ի՞նչ ըլլալը թէեւ յայտնի չէ, սակայն մօտաւոր եւ նպաստաւոր ելք մը յուսալի կը նկատուի, վասն զի գլխաւոր կէտերը որոշուած են եւ Անգլիա հաղորդուածներուն համար ալ կ'ըսուի թէ երկրորդական կարեւորութիւն ունին։ Բրիտանական կառավարութեան պատասխանը պիտի հաղորդուի պոէր պատուիրակներուն, որոնք անմիջապէս Վէրէնիկինկ պիտի դառնան, միւս պատուիրակներուն տեղեկութիւն տալու համար։ Վերջնական բանակցութիւնը Վէրէնիկինկի մէջ պիտի կատարուի, ինչպէս նաեւ հաշտութեան պայմանները ընդունելու կամ մերժելու վճռական որոշումը։ Յայտնի չէ թէ արդեօք պոէր պատուիրակները նորէն Բրէթորիա պիտի դառնա՞ն թէ իրենց որոշումը հեռագրով պիտի հաղորդեն Լորտ Քիչնէրի։

—Սթանտըրտ մայիս 24 թուականով հետեւեալ հեռագիրը ստացած է Բրէթորիայի իր թղթակցէն.— Հիմա կրնամ առաջուընէ աւելի վստահութեամբ խօսիլ մօտաւոր հաշտութեան մը հաւանականութեանը վրայ։ Կը կարծուի թէ վերջնական համաձայնութիւն մը կնքուած է, որուն շուտով ստորագրուիլը յուսալի է։ Սթանտըրտ ուրիշ աղբիւրներէ առած լուրով կ'ըսէ թէ կացութիւնը նպաստաւոր է հաշտութեան։ Պոէր պատուիրակները չեն ըրած այն տեսակ պահանջում մը, որով հարկ ըլլայ զոհողութիւն մը ընել Անգլիոյ հիմնական պահանջումներէն։ Այդ պատճառով կը կարծուի թէ Էտուարտ թագաւորին թագադրութեան հանդէսին ատեն, յունիսին, հաշտութիւնը կնքուած պիտի ըլլայ։

—Վէրէնիկինկի խորհրդակցութեանց նախնական վիճակին վրայ Ռիւթէր ուրբաթ օրուան թուականով կը հեռագրէ Բրէթորիայէն.— Թրանսվալցիները ու Օրանժցիները երեսփոխանական պատուիրակ ընտրեցին, իսկ Բարկլայի գաղթավայրը գտնուող զօրախումբերը՝ երեք պատուիրակ։ Թրանսվալցիները լիազօր իշխանութիւն տուին իրենց պատուիրակներուն։ Բայց Օրանժցիները նոյնը չըրին։ Բանակցութիւնները քիչ մը կծու կերպով կատարուեցան։ Հաշտութեան կուսակիցները անհաշտներուն կողմէ խստիւ մեղադրուեցան։ Թրանսվալցիները յայտարարեցին թէ պոէրական դատը յուսահատ վիճակի մէջ է եւ թէ իրենց ոյժերուն կազմալուծութիւնը անձնատուութեան կը մղէ Պոէրներուն մեծամասնութիւնը։ Օրանժցիները շատ ընդդիմացան եւ չուզեցին ընդունիլ այն պայմանները, որոնք անկախութիւն չէին տար. ըսին նաեւ թէ մեծ սխալ մը պիտի ըլլայ ետ կենալ օգտուելէ այն առաւելութիւններէն որոնք ձեռք բերուած են երկուքուկէս տարուան պայքարով մը։

—Պ. Պրոտրիք, պատերազմական նախարարը, Լոնտոնի մէջ տրուած հացկերոյթի մը պահուն բանախօսութիւն մը ընելով սա յայտարարութիւնը ըրաւ հաշտութեան մասին.— «Պարտաւորութիւն մը գործած պիտի ըլլայի եթէ տեղեկութիւն տայի այս միջոցիս փոխանակուած գաղափարներու մասին որոնք, ինչպէս ամէնքնիս ալ կը յուսանք, կը կազմեն զէնքի տակ եղող Պոէրներուն անձնատուութեան նախաչափեղ պայմանները։ (Ծափահարութիւններ)։ Պիտի ըսեմ, սակայն, թէ կառավարութիւնը հաստատապէս որոշած է չընել այն տեսակ զիջողութիւն մը որ ապագային նոր թշնամութեանց պատճառ ըլլայ, եւ անմիջական ու վերջնական հաշտութեան մը երաշխաւորութիւնը ի դերեւ հանէ։ (Ծափահարութիւններ)։

Ամսթէրտամ.— Պ. Բրիւկէր յայտարարեր է թէ պոէր պետերուն հետ կնքուած համաձայնութեան մը, առանց իր հաւանութեանը հաշտութիւն պիտի չկնքուի, եւ թէ վերջնական բանակցութիւն կատարել կարելի պիտի չըլլայ, մինչեւ որ ընդծովեայ հեռագրաթելերու գործածութիւնը չ'արտօնուի։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Ֆրանսական հայրենիքի դաշնակցութիւնը.—Պ. Ֆրանսուա Քոբէի հրաժարականը.— Պ. Ժիւլ Լըմէթրի եւ Պ. Ֆրանսուա Քոբէի միջեւ փոխանակուած նամակները։

Ինչպէս հեռագիրը ծանոյց, Ֆրանսայի ծանօթ բանաստեղծ եւ վիպագիր Պ. Ֆրանսուա Քոբէ հրաժարական տուաւ Ֆրանսական Հայրենիքի Դաշնակցութեան փոխ-նախագահութենէն։ Այս առթիւ, Պ. Ֆրանսուա Քոբէի եւ նշանաւոր գրագէտ Պ. Ժիւլ Լըմէթրի միջեւ, որ դաշնակցութեան նախագահն է, հետեւեալ նամակները փոխանակուած են։ Ահաւասիկ Պ. Ֆրանսուա Քոբէի նամակը, մայիս 23 թուով.—

«Ատենէ մը ի վեր նշմարած էի թէ իմ կրօնական համոզումներս եւ զանոնք աղուապէս ու կտրուկ կերպով պաշտպանելու եղանակս անպատեհութիւն մը առաջ բերել կը թուէին Ֆրանսական Հայրենիքի Դաշնակցութեան ազդեցիկ անդամներուն համար։ Արդ, անցեալ հինգշաբթի, երբ կարգ մը երեսփոխաններ, որոնց իր աջակցութիւնը խոստացած էր Դաշնակցութիւնը ընտրութեանց ատեն, առաջին անգամ ըլլալով պիտի հաւաքուէին մեր գրասենեակին մէջ, խորհրդարանական կուսակցութիւն մը կազմելու համար, դուք առջի օրը ինծի իմացուցիք թէ իմ ներկայութիւնս այդ ժողովին մէջ, վտանգ մը կրնար նկատուիլ մեր բարեկամներէն ոմանց համար, որոնք անտեղի կերպով կ'ահաբեկին, իմ կարծիքովս, կղերապաշտութեան անհեթեթ պարսաւումէն։ Ձեր անձնական կարծիքը ատ չէ անշուշտ։ Նուազ խոհեմ եւ աւելի ազատական էք, ու Պ. Համբէի կը թողունք «սեւ ուրուական»ին ծիծաղելի վախը։ Բայց կ'ըմբռնէք թէ անկարելի է ինծի համար այսուհետեւ մնալ պատուոյ նախագահը ընկերութեան մը, որ իր խորհուրդներէն կը վտարէ զիս, որով կը փութամ իմ հրաժարականս տալ։ Երեք տարիէ ի վեր երբ միասին կը պայքարիմ անիրաւ ու լաւագոյն հանրապետութիւն մը եւ աւելի սեգ ու աւելի ազատ Ֆրանսա մը ձեռք բերելու համար, սովորեցայ զոհողութիւններ ընելու, եւ այսօր, չեմ զարմանար, այսքան դէշ վարձատրուած ըլլալուս համար իմ ճիգերուս մէջ, որոնք բոլորովին անշահախնդիր եղան, կը համարձակիմ ըսել, ու անօգուտ ալ չեղան։ Ա՜հ, ո՛րքան հեռու ենք մեր սկզբնաւորութենէն, երբ Դաշնակցութիւնը իր թեւերը լայնօրէն կը բանար ամէն բարի Ֆրանսացիներու։ Ո՛րքան հեռու ենք այն գեղեցիկ ժողովներէն, որոնց կը նախագահէինք միասին, եւ որոնց մէջ կը յիշէք թէ ո՛րքան յաճախ պարզած եմ իմ դաւանանքս, ծափահարուելով անկաշկանդ մտածման ճշմարիտ բարեկամներէն։ Կը քաշուիմ ուրեմն։ Իմ հետս կը տանիմ գանձ մը յարգանքի ու համակրանքի ձեր քաղաքացիական առաքինութեանց ու բանախօսի եւ գրագէտի ձեր անզուգական տաղանդին նկատմամբ։ Նաեւ քաղցր յիշատակ մը կը պահեմ մեր այն երիտասարդ բարեկամներէն, որոնք սիրալիր յարգանքով մը շրջապատեցին զիս։ Բայց վերջնականապէս կը հաւատամ թէ իմ նկարագիրս անհաշտ է քաղաքական կեանքի ու իր գձուձ հնարագիտութեանց։ Կղզիացած հայրենասէր մը պիտի մնամ, ինծի վերապահելով իմ կարծիքս ըսել եւ գրել հանրային եղելութեանց եւ անձերու վրայ, եւ պահելով այն ջերմ յոյսը թէ ուշ կամ կանուխ, բարի քաղաքացիները, որոնց մէջ դուք առաջին կարգը կը գրաւէք, վերջ մը պիտի դնեն խորհրդարանական անիշխանութեան, որմէ շատ անողոք կերպով կը նեղուի մեր դժբաղդ երկիրը։ Ձեր ձեռքերը կը սեղմեմ ջերմագին կերպով։»

Ահաւասիկ Պ. Ժիւլ Լըմէթրի պատասխանը.—

«Ձեր նամակը ցաւ կը պատճառէ ինծի, եւ եթէ չզգայի որ ձեր տուած որոշումը անդարձ է, պիտի աղաչէի ձեզի չհրաժարիլ։ Բայց գիտեմ թէ վերջերս ո՛րքան համբերութիւն, քաղցրութիւն եւ անձնուիրութիւն ցոյց տուիք, ու կ'ըմբռնեմ բոլորովին ուժը այն խղճահարութեանց, որոնք ձեր որոշման պատճառ եղան։ Ֆրանսական Հայրենիքի Դաշնակցութիւնը մտած է—հարկ էր որ ըլլար—խորհրդարանական շրջանի մէջ։ Շահը այն գաղափարներուն, զորս կը պաշտպանէ, կը պահանջէ որ զիջումներ ընէ իր բարեկամներուն մեծ մասին խոհեմութեանց, թէեւ անոնք ծայրայեղ ըլլան։ Անիկա պիտի պաշտպանէ մեր ազատութիւնները եւ երբեք իր մասին կասկած չպիտի արթնցնէ թէ կրօնական հաւատալիքի մը միջոցաւ պիտի ընէ այդ բանը։ Ինծի կը մնայ ըսել, սիրելի բարեկամ, թէ ո՛րքան ցաւ կը զգամ զրկուելուս համար ընկերակցութենէ մը, որ այնքան քաղցր էր ինծի։ Ամէն անձէ աւելի աղէկ գիտեմ, թէ Դաշնակցութիւնը ի՛նչ կը պարտի ձեզի, իր ամէնէն ոգեւորուած շրջանին մէջ, որ հաւանաբար ամէնէն գեղեցիկն էր, եւ կը խնդրեմ հաւատալ իմ երախտագիտութեանս, իմ հաւատարիմ բարեկամութեանս, իմ հիացմանս, եւ կ'աւելցնեմ իմ յարգանքիս։»

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Նախարարապետը.— Յաջորդը.— Լորտ Ռոզպերի։

Լոնտոն, 24 մայիս.—Այս տեղի քաղաքական շրջանակներուն մէջ քանի մը օրէ ի վեր շատ կը խօսուի այն խրդութեան վրայ թէ Հոգեգալստեան տօնին օրը Լորտ Ռոզպերի, Ուինտսորի դղեակին մէջ, Էտուարտ թագաւորին կողմէ հրաւիրուելու է։ Ազատական-երկրակալութեան կուսակից Լորտին, որ հարաւային Ափրիկէի խնդրին մէջ հետեւած ընթացքովը, ազատական-միութենական եղած է, արքունիքին մէջ ներկայութիւնը հաւանական կ'ընծայէ նախարարապետի փոփոխութիւն մը։ Լորտ Ռոզպերի եթէ ուզէ հրապարակաւ յայտարարել թէ ասկէ վերջը ազատական-միութենական կուսակցութեան կը վերաբերի ինք, քաղաքական շրջանակներուն մէջ կը կարծուի թէ պիտի կրնայ յաջորդել Լորտ Սոլզպըրիի, այն պարագային երբ այս վերջինը մնայ իր մտադրութեանը վրայ, զոր քանի մը անգամներ յայտնած է, պաշտօնէ քաշուելու թագադրութեան հանդէսներէն ետքը։ Կը կարծուի թէ այդ հաւանականութիւնը նկատողութեան առնուած է Ուինտսորի մէջ Էտուարտ Է.ի եւ Լորտ Ռոզպերիի միջեւ կատարուած տեսակցութեանց պահուն։

Պ. ԲՐԻՆԷԹԹԻԻ ՃԱՌԸ

Երեքակ Զինակցութիւնը.— Առեւտրական դաշնադրութիւնները.—Մաքսային նոր սակացոյցերը.—Ընդհանուր քաղաքականութիւնը։

Հռոմ, 23 մայիս.—Իտալիոյ մամուլը նպաստաւոր կը խօսի այն բանախօսութեան վրայ՝ զոր Իտալիոյ արտաքին գործոց նախարար Պ. Բրինէթթի, ուրբաթ օրը, Երեսփ. Ժողովին մէջ խօսեցաւ, օտար տէրութեանց եւ մանաւանդ Աւստրիոյ ու Գերմանիոյ հետ վերանորոգուելիք առեւտրական դաշնադրութիւններուն վրայ։ Պ. Բրինէթթի ըսաւ թէ երկու դաշնակիցներուն հետ առեւտրական դաշնադրութեանց մասին բանակցութիւն մը կարելի չէ, վասն զի Աւստրիոյ ու Գերմանիոյ մէջ մաքսային նոր սակացոյցերը տակաւին սահմանուած չեն։ Նախարարը յարեց թէ Հռոմի, Վիէննայի ու Պերլինի դահլիճները մինչեւ հիմա սկզբունքով ապահովութիւններ միայն փոխանակած են, սակայն Իտալիա կատարեալ գիտակցութիւնը ունի խնդրոյ տակ եղած շահերուն կարեւորութեանը։ Պ. Բրինէթթի ըսաւ թէ արտաքին քաղաքականութիւն մը ճարտար ու յաջող չի կրնար նկատուիլ, եթէ ապագային համար երկրին չերաշխաւորէ գոհացուցիչ յարաբերութիւններ առեւտրական կռուաններուն վրայ։ Նախարարը յարեց թէ սխալ է այն գաղափարը, որուն համաձայն, Աւստրիային ու Գերմանիային առեւտրական լաւ դաշնադրութիւններ ձեռք բերելու համար, պէտք է չնորոգել քաղաքական դաշնադրութիւնները։ Պ. Բրինէթթի սապէս աւարտեց իր խօսքը.

«Այս միջոցիս որ եւ է ամպ չի մթագներ քաղաքական հորիզոնը։ Այսօր տէրութեանց ընդհանուր ծրագիրն է խաղաղութեամբ լուծել այն խնդիրները որոնք երբեմն կրնային պատերազմ առաջ բերել։ Ժողովուրդներուն ճակատագիրները ասկէ վերջը խաղաղասիրական կարգադրութիւններով պիտի սահմանուին։ Իտալիա, զօրաւոր ու խաղաղասէր դաշնակցութեամբ մը միացած կեդրոնական Եւրոպայի երկու տէրութեանց, եւ արեւմտեան երկու մեծ տէրութեանց հետ ունեցած լաւ յարաբերութիւններով, կրնայ աշխարհի մէջ աւելի առաջ տանիլ խաղաղութեան եւ հաշտութեան իր գործը։»

ԻՒՄՊԷՐ-ՔՐԱՒՖՈՐՏԻ ԳՈՐԾԸ

Երրորդ մեղապարտին հարցաքննութիւնը.—Տիկին Իւմպէռի ձիերը.—Փախստականները.—Ոստիկանութեան խուզարկութիւնը։

Բարիզ, 23 մայիս.— Երրորդ մեղապարտին՝ Շամսի նախկին նոտար Պ. Լանկլուայի հարցաքննութիւնը սկսաւ։ Սակայն երկու միւս մեղապարտներուն՝ Բառամանթէքի ու Տիւմոնի պէս իբրեւ խարդախ ամբաստանուած չէ, այլ իբրեւ պարզ խաբեբայ։ Պահանջատէրերէն Բադոյի մարքիզին բողոքին վրայ Լանկլուա հարցաքննութեան ենթարկուած էր։ Լանկլուա յայտարարեց հարցաքննիչ դատաւորին թէ խորհուրդ տուած էր Բադոյի մարքիզին 1,200,000 ֆր. փոխ տալ տիկին Իւմպէռի, վասն զի համոզուած էր որ յետոյ պիտի հատուցուէր, ինչպէս նախապէս փոխ առնուած երեք ուրիշ գումարներ՝ որոնց մէկը 2,700,000 ֆր. վերադարձուած էին իր միջոցաւ։ Լանկլուա ըսաւ թէ կատարեալ բարեխղճութեամբ գործած էր եւ թէ տիկին Իւմպէռի մասին ունեցած վստահութեան պատճառը այն էր թէ տիկինը 412,000 ֆր.ի հասոյթ բերող արժէթղթեր ցոյց տուած էր իրեն։ Լանկլուա ըսաւ նաեւ որ բնաւ չէր կրնար կասկածիլ որ խնդիրը այս երեւոյթը պիտի առնէ եւ թէ նոյն իսկ ինք ալ երկու միլիոն ֆր.ի մօտ գումար մը փոխ տուած էր տիկին Իւմպէռի։

—Տիկին Իւմպէռի բոլոր ձիերը աճուրդով ծախու հանուեցան, սնանկութիւնը վճռող դատարանին հրամանով։ Մեծ բազմութիւն հաւաքուած էր, որոնց շատերը հետաքրքիրներէ միայն կը բաղկանային. եօթը ձիեր ծախուեցան 15,700 ֆր.ի։ Ատոնց մէջ կար գեղեցիկ նժոյգ մը՝ որուն վրայ տիկին Իւմպէռ կը հեծնէր, եւ որուն 1,450 ֆր. տրուեցաւ։

—Բարիզէն երկու ոստիկաններ Լիվըրբուլ ուղեւորեցան, ուր, անգլիական ոստիկանութեան հետ համախորհուրդ, խուզարկութիւն պիտի կատարեն, Իւմպէռ-տ'Օռինեաք ընտանիքին անդամները ձերբակալելու համար։ Այդ երկու ոստիկանները հեռագրեր են իրենց պետին՝ Պ. Քոչֆէրի թէ Լիվըրբուլ հասնելով գործի ձեռնարկած են։ Իւմպէռ-տ'Օռինեաքի ընտանիքին անդամներուն համար բողոքներ ալ կան թէ Սպանիա փախած են։ Մայիս 8ին Պարպըզիէօյէն (Շառանթ) ինքնաշարժ կառք մը անցեր է որ վեց հոգի կը պարունակէր՝ չորս այր ու երկու կին։ Այդ կառքը կը վարէր Բարիզի Կոմստ-Ամէ պողոտային վրայ ճարտարապետի մը քով աշխատող մեքենավար մը՝ որ ճանչցուած է իր մէկ ծանօթին կողմէ։ Երբ Իւմպէռ ընտանիքին փախուստը իմացուեցաւ, Պարպըզիէօյի մէջ ըսուեցաւ որ ինքնաշարժ կառքով անցնողները անշուշտ անոնք էին։ Քանի մը օր վերջը վերադարձաւ կառքին մեքենավարը՝ որ ըսաւ թէ ուղեւորներ տարած էր Սպանիա՝ բաւական մեծկակ գումարի մը փոխարէն։

ՄԱՐԹԻՆԻՔԻ ԱՂԷՏԸ

Հեռագրական հաղորդակցութեանց խզումը.— Խուճապը Ֆոռ-տը-Ֆրանսի մէջ.—Գիտուններուն կարծիքը նոր ժայթքումներու մասին.— Սէն-Վէնսան.— Գիտական յանձնախումբ մը։

Ֆրանսայի եւ Մարթինիքի հեռագրական հաղորդակցութիւնները խզուեր են յանկարծ անցեալ հինգշաբթի կէս օրէն յետոյ, ինչ որ չարագուշակ կը համարուի եւ նոր աղէտներու յայտարար նշան։ Սակայն միւս կողմէ կը հերքուի այս լուրը, սա պատճառով որ հեռագրական կայանի փոփոխութիւն եղած է, որով պահ մը ընդհատուած են հաղորդակցութիւնները։

—Լաֆան գործակալութեան Ֆոռ-տը-Ֆրանսի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ խուճապը կը շարունակէ կղզիին մէջ եւ բնակիչներուն մեծ մասը քաղաքէն կը հեռանան։ Վէրսայլ եւ Վիլ-տը-Թանժէր շոգենաւերը ճամբայ ելեր են դէպ ի Անթիլեանց եւ հարաւային Ամերիկայի նաւահանգիստները, 450 գաղթողներ ունենալով իրենց մէջ։ Այդ երկու շոգենաւերու մեկնումը տեսնելով՝ քաղաքին մէջ մնացողները ուզեր են իրենք ալ հեռանալ։ Այս վերջիններէն շատերը յորդ արցունքներ կը թափէին նաւերուն անհետանալը տեսնելով։

—Ֆոռ-տը-Ֆրանսէն մայիս 22 թուով հասած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ յորդառատ անձրեւներ լեռները մաքրեր են հրաբխային մոխիրներէն։ Սէն-Բիէռ գացող դիտողներ ոեւէ փոփոխութիւն չեն նշմարեր քաղաքին մէջ։ Բէլէ լերան գագաթը երկար ատեն նշմարելի եղեր է անցեալ հինգշաբթի օր։ Նոր խառնարանին մէջ կը նշմարուի մոխիրի խոշոր կոն մը, հարիւր ոտք բարձրութեամբ, ուրկէ անդադար կը ժայթքին ծուխ եւ ուրիշ նիւթեր։ Գիտունները ամէնքն ալ համակարծիք են թէ պայթուցիկ հրաբուխ մըն է անիկա, որովհետեւ ո՛չ ճշմարիտ լաւա կ'արձակէ եւ ո՛չ ալ հալած ժայռ, այլ տիղմ, շոգի, կազ եւ հին խառնարանի կտորներ։ Գիտունները խառնարանը կը նմանցնեն անօդին կաթսայի մը, ուր շոգին այնքան ճնշում կը կրէ որ ի վերջոյ պայթում մը տեղի կ'ունենայ։ Գիտունները կը կարծեն թէ աւելի զօրաւոր ժայթքում մըն ալ տեղի պիտի ունենայ։ Անոնք դիտել կու տան թէ ժայթքումները հետզհետէ աւելի երկար ընդմիջումներով կը պատահին, բայց աւելի զօրաւոր։

—Լոնտոնի մէջ շատ կը խօսուի Սէն-Վէնսան կղզին բոլորովին լքուելուն վրայ։ Անգլիական կառավարութիւնը պաշտօն յանձնեց Լոնտոնի արքայական Ընկերութեան, քննութիւն մը կատարել այս մասին։ Կառավարութիւնը յանձնախումբ մը պիտի կազմէ, բաղկացած երկրաբաններէ եւ շարժաբաններէ, հարկ եղած բոլոր գործիքները միասին առած, տեղւոյն վրայ ուսումնասիրելու համար հրաբխային վերջին բորբոքումները։ Այդ յանձնախումբը նաեւ մանրամասն տեղեկագիր մը պիտի պատրաստէ թէ Անթիլեանները վտանգի՞ տակ են մօտաւոր ապագայի մը մէջ։ Անգլիացի գիտունները նախ պիտի այցելեն անգլիական Անթիլեանները, յետոյ ֆրանսական կառավարութեան թոյլտուութեամբ, Մարթինիք պիտի երթան, Սէն-Բիէռի մէջ ուսումնասիրութիւններ կատարելու համար։

Ներքին Լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ.—Իփէքեան գաւառին կառավարիչ անուանուեցաւ Միզանի նախկին կառավարիչ Նէճիպ պէյ։

—Լա Հէյի օսմ. դեսպանատան երկրորդ քարտուղար անուանուեցաւ Պուքրէշի օսմ. դեսպանատան երկրորդ քարտուղար Վիթալիս էֆ.։

—Երրորդ կարգի Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ Գոտովայի նահանգին ոստիկանութեան նորընտիր քննիչ Տէյվիշ էֆ.ի։

ԽՄԵԼՈՒ ՋՈՒՐ.—Ինչպէս յայտնի է, Վեհ. Սուլթանը բարեհաճած էր հրամայել որ Բեազըթխանէի հովիտին բնական աղբիւրներէն խմելու ջուր բերուի Կ. Պոլիս։ Պաշտօնական Ջեկոյց մը կը ծանուցանէ թէ այդ ջուրերուն հաւաքման ու հոսման հիմնական շինութիւնները աւարտած եւ Եւրոպայէն բերուած ջրհանները, մեքենաները ու կաթսաները զետեղուած են։ Կայս. Իրատէի մը համաձայն, Թէրսանէի գործարաններուն առաջին ճարտարագէտ Ահմէտ փաշա եւ ուրիշ մասնագէտներ, առջի օրը, Բեազըթխանէի շրջակայ Ճէնիւէրէ Գոլագը անուն տեղը երթալով քննեցին բոլոր այդ գործիքները, որոնք զոյգ են, մէյմէկ հատը իբրեւ պահեստ։ Մեքենաները, մէյմէկ ժամ բանեցնելու տուին եւ տեսան թէ, պայմանագրութեան համաձայն, 120 մէթր վեր ջուր հանելու բարձրացուցիչ ոյժ ունին։ Քննիչները տեղեկագիր մը պատրաստեցին թէ այդ մեքենաները, ջրհանները ու կաթսաները մինչեւ հիմա Եւրոպայէն գնուածներուն ամէնէն կատարելագործեալներն են։ Նշան Թաշիի կողմը շինուած մեծ ամբարը սկսաւ ջուր հոսիլ։ Պաշտօնական Ջեկոյցը կը ծանուցանէ նաեւ թէ որոշեալ տեղերու աղբիւրներուն շինութիւնը եւ խողովակներուն զետեղումը, շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, մինչեւ օգոստոսի կէսերը աւարտելով ջուրի հոսումը պիտի սկսի։ Պաշտօնական Ջեկոյցը այդ առթիւ բարեմաղթութիւններ կ'ընէ Վեհ. Սուլթանին համար որ ամէն առթի իր հայրախնամ հոգածութիւնը կը շնորհէ իր բոլոր հպատակներուն։

ԹԵՐԹՕՆ (7)

ԴԱՏԱՐԿԱՊՈՐՏԸ

Բ.

Թիպլիւրս վերստին արգիլեց զայն։

—Ձենէ կը խնդրեմ, Տիկին, յարեց մարքիզուհին անձկալից, որպէս զի թոյլ տաք ինծի առաջ անցնելու։ Հոսանքը այնքան սաստիկ է որ կը վախնամ թէ կարող չըլլաք անոր դիմադրելու։ Ինծի համար, մի վախնաք, ես վարժ եմ ամէնէն դժուարին կացութեան մէջէն ելլելու։

Թիպլիւրսի ձայնը ա՛յնքան պաղ եւ միանգամայն աղաչական էր որ Տիկին տը Թրէմինա յաղթուեցաւ։

—Լա՛ւ ուրեմն, պարոն, ուզածնիդ ըրէք։

Թիպլիւրս, մարքիզուհիին շնորհակալ եղաւ, յետոյ իր ձին առաջ քշելով հոսանքին մէջ մտաւ։ Տիկին տը Թրէմինա ուզեց կեցնել զայն, բայց վախցաւ որ կը շփոթի ան եւ լուռ կեցաւ։ Թիպլիւրս յաջողեցաւ դիմացի եզերքը հասնիլ, սակայն հարկ եղաւ որ ամենամեծ ճիգեր ընէ։ Երբ իր ձին ոտքը հողին վրայ դրաւ, հեծեալը փութով ետին դարձաւ, մարքիզուհիին ըսելու համար թէ անցքը կարծածէն շատ աւելի դժուարին էր։ Տիկին տը Թրէմինա իր առաջնորդին միւս կողմը հասնիլը հազիւ տեսած, ինքն ալ իր կարգին հոսանքին մէջ քշեց Թրիլուլին եւ սկսաւ յառաջանալ անվեհեր կերպով։

Դ.

Մարքիզուհիին անխոհեմութիւնը տեսնելով՝ Թիպլիւրս զգուշումի աղաղակ մը արձակեց, իսկ տիկին տը Թրէմինա հպարտ իր յանդգնութեան մէջ, ժպտելով մտրակեց իր ձին, ըսելով.

—Ցոյց տանք պարոն Թիպլիւրսի թէ ուժ եւ անվախութիւն ունինք։

Թրիլուլի նուազ կորովի էր Թիպլիւրսի հեծած ձիէն, հետեւաբար դժուարաւ կը դիմադրէր հոսանքին եւ արդէն իսկ կը սկսէր տեղի տալ։ Տիկին տը Թրէմինա տակաւին չէր զգար իրեն սպառնացած վտանգը՝ զոր ընկերակիցը նշմարած էր։ Թիպլիւրս ձին առաջ քշեց, պատուիրելով մարքիզուհիին որ հոսանքին դէմ երթայ, մինչ ինքը իր քովէն պիտի երթար, կրկին դիմադրութեամբ հոսանքին ոյժը կոտրելու համար։

Բայց Տիկին տը Թրէմինա որ սկսած էր շփոթիլ, այս շարժումը դէշ կատարեց, որու հետեւանօք Թրիլուլի մատչելի եզերքէն աւելի վար մղուեցաւ։ Հոսանքին ոյժը ա՛յնքան սաստիկ էր որ խեղճ կենդանիին բոլոր ճիգերը ապարդիւն մնացին. ինքն ալ հասկցաւ եւ այլեւս դիմադրել չփորձեց։

Տիկին տը Թրէմինա այն ատեն զգաց իր գործած անխոհեմութիւնը։ Անողոք կերպով, ջուրը զինքը կը տանէր դէպ ի բարձր եւ չոր եզերքները եւ կը մօտենար ջրվէժին, որուն սպառնալից ձայնը կարծես իրեն կը սպառնար անգութ կերպով։ Իւրաքանչիւր շարժում վիժին կը մօտեցնէր զինքը. սիրտը սեղմուեցաւ եւ վախցաւ։

—Պաղարիւնութիւն ունեցէք, տիկին, ըսաւ Թիպլիւրս, որ անոր օգնութեան հասնելու համար ինքն ալ վտանգին մէջ մտած էր. ձիերը դէպ ի եզերքը ուղղենք, հոն թերեւս կրնանք տեղի մը կառչիլ։

Մարքիզուհին իր ընկերակցին տուած խորհուրդը կատարեց եւ երկուքն ալ կրցան սեպաձեւ եզերքներէն մէկը հասնիլ, բայց ո՛չ խոտ եւ ո՛չ արմատ գտան՝ զոր բռնելով կարենային իրենց մղումը դէպ ի ջրվէժը, կասեցնել։ Տիկին Թրէմինա անձկութեամբ նայեցաւ Թիպլիւրսի, որ սրտաբեկ աչքերով իր շուրջը կը հետազօտէր, բայց ի զուր։ Յուսահատեցաւ եւ կը պատրաստուէր օգնութիւն աղաղակել, երբ երկար, նուրբ եւ հինցած չուան մը նշմարեց, զոր հովիւները եզերքին վրայ մխուած փայտի կտորի մը կապած էին, բայց չուանը երկար ատենէ ի վեր հոն կապուած ըլլալուն՝ զօրաւոր ձգման մը չէր կրնար դիմանալ։ Թիպլիւրս բռնեց զայն, չուանը դիմադրեց, բայց երբ քիչ մը ուժ տուաւ, տեսաւ որ բրթիլ կը սպառնար։ Վայրկեան մը պէտք չէր կորսնցնել եւ անիկա որոշում տուաւ։

—Ազատեցէք, տիկին, ըսաւ։ Չուանը բռնեցէք եւ ձգեցէք ձեր ձին, մի՛ վախնաք, քաջութի՛ւն։

Մարքիզուհին փութով չուանը բռնեց եւ անոր կառչած մնաց, ձգելով Թրիլուլի, ալիքներէն մղուելով հոսանքը տարաւ զայն։

—Խե՜ղճ Թրիլուլի, մրմնջեց մարքիզուհին, ձիուն վրայ յուսահատ նայուածք մը ձգելով։

—Թրիլուլի ինքզինքը կրնայ ազատել, հոգ մի ընէք ըսաւ Թիպլիւրս։ Ջրվէժը միայն քանի ոտք բարձր է, ինկած տեղը խոտաւէտ եւ բնաւ ժայռ չկայ։

—Տէր Աստուած, զգուշութիւն ըրէք, պարոն, հեղեղը ձեզ ալ կը տանի, գոչեց Տիկին տը Թրէմինա։ Շուտով ինծի պէս չուանը բռնեցէք, ապա թէ ոչ կորսուած էք։

—Չուանը շատ մաշած է, հետեւաբար մեր երկուքս չի կրնար ազատել, պատասխանեց Թիպլիւրս հանդարտութեամբ, եթէ ես ալ կառչիմ, ձեր փրկութիւնը վտանգի կ'ենթարկուի։

—Հոգ չէ, պարոն, հոգ չէ, այնպէս կ'ուզեմ։

—Անկարելի բան է պատասխանեց Թիպլիւրս, պաղարիւնութեամբ, երկուքնիս ալ կը կորսուինք։ Բնական է որ դուք միայն օգուտ քաղէք այս պարագայէն։

—Բայց կը մեռնիք, գոչեց մարքիզուհին, աչքերը արտասուալից։

—Պա՛հ, ըսաւ Թիպլիւրս մահուընէ այնքան քիչ կը վախնամ որ ան ալ զիս կ'արհամարհէ։ Մնաց որ, ձուկի նման կրնամ լողալ եւ վստահ եղիր որ առանց կռուելու անձնատուր չեմ ըլլար։

—Սոսկալի բան է, պէտք եղած ոյժը չպիտի ունենամ ձեր աներեւութացած ատեն չուանը չձգելու, կը պաղատիմ, պարոն։

—Ալ ատենը անցաւ, տիկին։ Մնաք բարով կամ լաւ եւս կրկին տեսութիւն։

(Շարունակելի)

ՀԻՃԱԶԻ երկաթուղիին շինութեան համար մինչեւ հիմա կատարուած հանգանակութեան գումարը հասաւ 52,631,064 ղրուշի։

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ Տեսչութիւնը անպայման կերպով դադարման դատապարտեց Մեճմուայի էտպիէ պարբերական հանդէսը՝ օրէնքին անսաստած ըլլալուն համար։

ԿԱՅՍ. ՇՆՈՐՀ.—Վեհ. Սուլթանը որ բարեհաճած էր Իր անձնական Գանձէն հարիւր ոսկի շնորհել Մանասդըրի մէկ գիւղին մէջ պատահած հրդեհէն արկածեալներուն, հրամայեց որ նահանգին սնտուկէն ալ երկու հարիւր ոսկիի նպաստ մը յատկացուի նոյն արկածեալներուն։

ՌՈՒՍԻՈՅ Նիքոլա Բ. կայսեր թագադրութեան տարեդարձին առթիւ Վեհ. Սուլթանը շնորհաւորական հեռագիր մը ուղղեց։

—Ռուսիոյ կայսեր թագադրութեան տարեդարձին առթիւ, երէկ առտու, գոհաբանական աղօթքներ կարդացուեցան Ռուսիոյ դեսպանատան մատուռին մէջ։ Ներկայ էին դեսպան Պ. Զինովիէվ, պուլկարական գործակատար Պ. Կէշով, Յունաց Պատրիարքական Փոխանորդը, Ռուսիոյ դեսպանատան ու հիւպատոսարանին պաշտօնեաները, պահականաւերուն հրամանատարները ու սպաները եւ ռուս գաղթականութեան երեւելիները։ Եկեղեցական արարողութիւններէն ետքը Պ. Զինովիէվ ընդունեց ներկաներուն շնորհաւորութիւնները։

—Պետական Խորհուրդին նախագահ Սայիտ փաշա, արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիգ փաշա, Թնդանօթարանի վերատեսուչ Զէքի փաշա, կայս. անձնապահ զօրաբանակին հրամանատար Րէուֆ փաշա եւ պետական Խորհուրդին անդամ Թիւրխան փաշա, երէկ, Ռուսիոյ դեսպանատունը գացին եւ շնորհաւորութեան համար իրենց այցետոմսերը ձգեցին։

—Բոլոր դեսպաններն ալ, երէկ, շնորհաւորական այցելութիւն տուին Ռուսիոյ դեսպանին։

ՏԻԱՐՊԷՔԻՐԻ Պէշրի գաւառակին մէջ հեռագրական կայան մը պիտի հաստատուի։

ԱՅՎԱԼԸՔԻ նաւահանգիստին մենաշնորհը, պայմանաժամը աւարտելէն ետքը, տեղւոյն Թաղապետութեան եւ Պրուսայի Համիտիէ Սէնայի վարժարանին պիտի տրուի։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ.— Գոնեայէն երէկուան թուականով կը հեռագրեն թէ երկուշաբթի օրը նահանգին կեդրոնին, Սբարթայի ու Ատալիոյ մէջ երկրաշարժի ցնցումներ զգացուեր են, առանց վտանգաւոր հետեւանք մը ունենալու։

ԿՐԹԱԿԱՆ նախարար Ճէլալ պէյ, երէկ, այցելեց Միլքիէի երկրորդական ճիւղը՝ Մէրճանի մէջ։ Ն. Վսեմութիւնը վարժարանին ամէն կողմերը այցելելէ ետքը, խրատական մը խօսեցաւ ուսանողներուն եւ ըսաւ թէ կրթասէր Վեհ. Սուլթանին հաւատարիմ մնալը պէտք է փրկութեան առաջնորդ մը նկատեն թէ՛ աշխարհի եւ թէ հանդերձեալին համար. նաեւ ըստ այնմ պէտք է իրենց դասերուն աշխատին, մանաւանդ կրօնագիտութեան ու բարոյագիտութեան, որոնք աշխարհային ու հանդերձեալի երջանկութիւնը ապահովելու միակ միջոցներն են։

ՎԱՆԱՅ նահանգին կեդրոնին մէջ Միլքիէի երկրորդական վարժարան մը պիտի հաստատուի։

ՊԷԼՃԻՔԱՅԻ դեսպանատունը խնդրեց Բ. Դուռնէն՝ մասնակցիլ Օսթանտի մէջ գումարուելիք առեւտրական ու արհեստագործութեան համաժողովին։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ Խորհուրդը որոշեց երէկուընէ սկսեալ ջնջել այն 48 ժամուան քարանթինան որ սահմանուած էր Պիրէօսի ճամբով Եգիպտոսէն եկողներուն համար։

ԱՅՆՈՐՈԶԷՆ կը գրեն թէ անցեալ օր պատահած սաստիկ երկրաշարժէն մէկ քանի շէնքերու պատերը ճեղքուեր են։

ՅՈՒՆԱՑ Պատրիարքարանի Սինոդը, երէկուան նիստին մէջ, ձեռնարկեց Գայսէրիի մետրապոլիտին ընտրութեանը։ Կէօրիւճէի մետրապոլիտ Տ. Եէրմանոս ընտրուեցաւ 1ի դէմ 11 ձայնով։

—Պալըքլըի Յունաց հիւանդանոցին հոգաբարձութիւնը վիճակագրութիւն մը պատրաստած է, ուրկէ կ՚երեւայ թէ վերջին տարեշրջանին 6,483 հիւանդներ դիմելով, 5500ը խնամուեր են։ Ասոնց 4,596ը բժշկուեր են, որով մահերու համեմատութիւնն է հարիւրին 12.48։ Հիւանդանոցին մէջ դարմանուած հիւանդներէն զատ, հազարաւոր անձեր ալ բժիշկներու խորհուրդին դիմած են. ասոնց շատերուն ձրի դեղ տրուած է։ Ցիմարանոցին մէջ 587 հոգի դարմանուած են։ Ծերանոցին մէջ կան 140 հոգի եւ որբանոցին մէջ ալ 150։ Վերջին տարեշրջանին՝ 1901, ընդհանուր հասոյթին գումարն է 16,785 ոսկի եւ ծախք 16,944 ոսկի։ Հասոյթի գլխաւոր առական է Պալըքլըի նուիրական աւազանը, ուրկէ 2,826 ոսկի գոյացած է։

—Սամոսի մետրապոլիտ հանգուցեալ Տ. Կավրիլի հարստութենէն տեղւոյն ժողովը հարիւր հազար ղրուշի բաժին մը սահմանած է Ֆէնէրի Պատրիարքարանին։

—Բարերար Յոյն մը, որ անունը չի յայտներ, յանձն առաւ երեք տարի հաստատել Պալըքլըի հիւանդանոցին համար կարգուելիք երկրորդ վիրաբուժի մը թոշակը՝ ամսական տասը ոսկի։

—Խրիսթաքի էֆ. Զոգրաֆոս, ինչպէս յայտնի է, տասը հազար ոսկի կտակած է՝ իր ծննդավայրին՝ Եանեայի Քէսթորաթի գիւղին յունական վարժարաններուն համար։ Նոյն գիւղի յոյն հասարակութիւնը տեղեկանալով որ ժառանգորդները չորս հազար ոսկի միայն տալ կ՚ուզեն, փոխանորդ մը ղրկեցին Կ. Պոլիս։ Այդ անձը Տ. Եոաքիմ Գ.ի ներկայանալով խնդրեց որ Խրիսթաքի էֆ.ի կտակած գումարը ամբողջութեամբ գանձուի՝ Բարիզի մէջ նոտարի մը քով անոր ունեցած 25,000 ոսկիէն։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԷՆ կը հեռագրեն թէ տեղւոյն Յունաց Պատրիարք Տ. Դամիանոս հոն հասեր է։

ՄԵՏԱՔՍԻ արտադրութիւնը վերջին լուրերու նայելով, ամէն կողմ առատ պիտի ըլլայ։

ՄԱՐԹԻՆԻՔԻ ԱՂԷՏԻՆ համար Կ. Պոլսոյ ֆրանսական գաղթականութեան կողմէ կատարուած հանգանակութեան գումարը հասաւ 3,444 ֆր.ի։ Դեսպան Պ. Քոնսթան 500 ֆր. նուիրեց, խորհրդական Պ. Պաքսթ՝ 250 եւ առաջին թարգման Պ. Ռուէ՝ 200 ֆր.։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.—Գերմանիոյ ու Ամերիկայի դեսպանները եւ պուլկարական գործակատարը, երէկ, Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցան Մեծ-Եպարքոսին հետ։

—Իտալիոյ դեսպանը, երէկ, Բ. Դուռը գնաց եւ տեսակցեցաւ արտաքին գործոց նախարարին հետ։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ դեսպան Պ. Լահովարի, երէկ, Պուքրէշ ուղեւորեցաւ, տասնըհինգ օրուան արձակուրդով։

ԱՐՄՏԻՔԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ.— Աւջի օրը Կ. Պոլսոյ հրապարակին վրայ բաւական արմտիք ծախուեցաւ՝ Անատոլըի կակուղ ցորենը, տեսակին համաձայն, $9\frac{7}{8}$–$11\frac{3}{4}$ ղրուշի, լիպրայէն վար, եւ կարծրը՝ 30–$37\frac{1}{2}$ փարայի։ Աւջի օրը Անատոլըէն ու Րումէլիէն առնուած լուրերու նայելով, նորէն առատ անձրեւ տեղացեր է։ Ամերիկեան ու անգլիական հրապարակներու վրայ ալ ցորենի գինը քիչ մը բարձրացած է։ Երէկ Անատոլըէն 9000 քիլէ ցորեն բերուեցաւ Կ. Պոլիս։

ԷՐԶՐՈՒՄԻ նահանգին պաշտօնաթերթը հրատարակեց տեղւոյն երկրաշարժէն արկածեալներուն համար կատարուած հանգանակութեան հաշիւը։ Հաւաքուած գումարն է 648,192 ղրուշ, որուն 392,285ը ծախսուած եւ մնացածը պահուած է կուսակալութեան կողմէ։

ԱՆԳԼԻՈՅ դեսպան Սըր Նիքոլաս Օ՚Քոնոր, ինչպէս ծանուցուեցաւ, այս շաբթու, Լոնտոն կ՚ուղեւորի՝ թագադրութեան հանդէսներուն ներկայ գտնուելու։ Անոր բացակայութեանը միջոցին գործակատարի պաշտօն պիտի վարէ խորհրդական Պ. Պրնսըն։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ մէջ, կիրակի օրը, ժանտախտէ երկու մահացու դէպքեր պատահեր են։

ՄԱԼԿԱՐԱՅԷՆ կը գրեն թէ երկու օրէ ի վեր տեղացող անձրեւներուն հետեւանքով հունձքերը թէ՛ առատ եւ թէ լաւ կ՚երեւան այս տարի։ Թէքիրտաղի հրապարակին վրայ շատ խնդրանք չըլլալով, արմտիքներու գինները շատ ինկած են։ Ոչխարի մեծ խնդրանք ըլլալով մեծ քանակութեամբ Թէքիրտաղ ու Կ. Պոլիս կը ղրկուին։

ՍԵՒ ԾՈՎԻ մէջ, կիրակի գիշեր, պատահած փոթորիկը, բաւական վնաս հասուցած է։ Քանի մը առագաստանաւեր վնասուած կամ ընկղմած են։ Հինգ նաւազներ կան խեղդուած եւ ոմանք ալ վիրաւորուած։

ՄԱԽՍՈՒՍԷԻ շոգենաւ մը, երէկ առտու, նաւահանգիստին մէջ ընկղմեց ելակ ու կեռաս բեռցած նաւակ մը։ Նաւավարը՝ Օսման ազատուեցաւ։

ՇԸՄԻՔԸՐԻ ԻՒՆԻՎԷՐՍԷԼ.— Շաբաթ օրը, 11/24 մայիս եւ յաջորդ օրերը պոնէթըրիի ճիւղին (ժիլէ, քալըսոն, գուլպայ եւլն.) վաճառքները պիտի ծախուին խիստ աժան գիներով։ Յիշեալ վաճառատան տնօրէնութիւնը ընդունած ըլլալով բացարձակապէս կանխիկ ծախելու դրութիւնը, իր բոլոր ապրանքներուն վրայ մեծ զեղչեր ըրած է։ 4—6

Ազգային Լուրեր

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՆԻՍՏԸ

Խառն ժողովը գումարուեցաւ այս առաւօտ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարքին։ Ներկայ էին Կրօնական Ժողովէն Տ. Գրիգորիս արքեպիսկ. Յովհաննէսեան, Տ. Վահրամ եպիսկ. Մանկունի, Տ. Գաբրիէլ եպիսկ. Ճէվահիրճեան, Տ. Կարապետ Ա. քահանայ Սէթեան։ Քաղաքական Ժողովէն՝ Տիգրան էֆ. Եուսուֆեան, Գրիգոր էֆ. Խորեան, Տիգրան էֆ. Տ. Ներսէսեան, Մկրտիչ էֆ. Ասատեան եւ Միհրան էֆ. Սեթեան։ Ատեանը բացուեցաւ ժամը $2\frac{1}{2}$ին։ Նախ նկատողութեան առնուեցաւ Սսոյ կաթողիկոսական ընտրութեան խնդիրը եւ այս մասին երկար խորհրդակցութիւն մը տեղի ունեցաւ, նոր ընտրութեան նախնական ձեւակերպութեանց եւ միանգամայն պատուիրակի ընտրութեան նկատմամբ։ Նոյնպէս, այս օրուան Խառն Ժողովին մէջ նկատողութեան կ՚առնուի Նպաստից Յանձնաժողովի նոր ընտրութեան խնդիրը։ Ժողովը, այս օրուան օրակարգին վրայ բաւական կարեւոր խնդիրներ ունենալուն պատճառաւ, նիստը սովորականէն աւելի երկար տեւեց։ Նոյնպէս երէկուան Կրօնական Ժողովի մէջ յուզուած խնդիրն ալ, Սկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցիի Թաղ. Խորհուրդի մասին, ուշադրութեան առնուեցաւ եւ հարկ եղած տեղեկութիւնները հաղորդուեցան Կրօնական Ժողովի Ատենապետ Տ. Վահրամ Սրբազանի, որ երէկ Կրօնական Ժողովէն բացակայ էր։ Խորհրդակցութիւնները կը շարունակուին լրագրիս մամուլը դրուած պահուն։

—Սանասարեան վարժարանի խնամակալութիւնը երէկ առտու նիստ գումարեց Ս. Պատրիարքին նախագահութեամբ եւ զբաղեցաւ վարժարանի Խարբերդ փոխադրութեան խնդրով։ Սրուլեան էֆ. ալ ներկայ էր նիստին։

—Մատթէոս վարդապետ Աճէմեանի նկատմամբ, Կրօնական Ժողովի կողմէ քննութեան պէտք տեսնուելով, մինչեւ այդ քննութեան աւարտիլը, հարկ դատուած է պաշտօնավարութենէ դադրեցնել զինքը եւ Պատրիարքարանի մէջ պահել։

—Էնկիւրիի Գաւառական Ժողովին կողմէ վարչական կրկին ժողովներու նոր ընտրութիւն կատարուած եւ Առաջնորդին կողմէ տեղեկագրուած է Պատրիարքարան, անոր հաստատութիւնը խնդրուելով։

—Խասգիւղի Գալֆաեան որբանոցի մայրապետը, Ս. Պատրիարքին յանձնարարութեան համաձայն, Տնտեսական Խորհուրդին մատոյց նոյն հաստատութեան ամբողջ կալուածներուն, դրենական գոյքերուն եւ կարասիներուն ցանկը։

—Ղալաթիոյ եկեղեցիին քարոզիչ Բաբգէն վարդապետ Արմաշ ուղեւորած է, ուր պիտի մնայ ատեն մը։

—Հայ-Հռոմէականաց Պատրիարք Տ. Էմմանուէլեան Սրբազան, երէկ, Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին հետ։

—Կրօնական Ժողովը, երէկ գումարուեցաւ Պատրիարքարանի մէջ, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարքին եւ ատենապետութեամբ Յովհաննէսեան Տ. Գրիգորիս արքեպիսկոպոսի։ Ժողովը զբաղեցաւ մէկ քանի ամուսնական խնդիրներով, եւ իմէջ այլոց հետեւեալ որոշումները առաւ։—1. Ս. Պատրիարքին անձնական քարտուղար Գալեմքեարեան Գնէլ Վ.ի բարուք պաշտօնավարութիւնը նկատի առնելով, որոշեց գրել Ս. Հայրապետին՝ վարդապետական լանջախաչ մը շնորհուելու համար։ —2. Սեբաստիոյ Առաջնորդ Տ. Պետրոս արքեպիսկոպոս կը տեղեկագրէ թէ Սեբաստիոյ Դըմաճ գիւղի Կիւրեղեան Սէթ քահանային ծանր յանցանք ունենալը յետ քննութեան տեղւոյն Կրօնական Ժողովը հաստատելով, կարգազուրկ ըրած է զայն։ Ժողովը նկատելով որ իբրեւ Վիճակին եպիսկոպոսը իր իրաւունքը գործադրեր է, անոր ըրած տնօրինութեան իր հաւանութիւնը յայտնեց։—3. Մշոյ Պատր. Փոխանորդ Խսրով Վ. Ս. Կարապետ վանուց վերաշինութեան յայտագիրը ղրկած ըլլալով՝ Ժողովը Խառն Ժողովոյ յանձնեց ի քննութիւն։ —4. Ասկէ առաջ Խարբերդի Հիւսէյնիկ գիւղի ազգայինք քարոզչական պաշտօնով Թորգոմ Վ.ը խնդրած ըլլալով, այս անգամ միեւնոյն խնդրանքը պաշտօնապէս կրկնած էր Խարբերդի Պատր. Փոխանորդ Եղնիկ Վ. Գալբաքճեան։ Ժողովը նկատի առնելով Արմաշի Փոխանորդ վանահայր Տ. Եղիշէ Սրբազանին ժխտական պատասխանը, որոշեց հաղորդել նոյնը Եղնիկ վարդապետի։ 5. Սկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհուրդը՝ նոյն եկեղեցւոյ դպիր Յովսէփ Էպէեանի խնդրին մասին նոր գիր մը ղրկած էր։ Ժողովը անոր մէջ նկատողութեան արժանի նոր լուսաբանութիւններ չգտնելով, խնդիրը ըստ նախորդ որոշման փակուած նկատեց։

ՌՈՒՍԱՀԱՅ ԼՈՒՐԵՐ

Պաքուի մէջ կառուցուելիք Հայոց նոր եկեղեցիի յատակագիծը ներկայացուած է Վրաստանի Ս. Էկզարքին։ Պաքուի Ռուսաց եկեղեցիի աւագ քահանայ Իւնիցկիյ յայտնած է որ կառուցուելիք եկեղեցիի յատակագիծը պէտք է փոքր ըլլայ Ալեքսանդր Նեւսկու նորակառոյց տաճարի յատակագծէն։ Նոր կառուցուելիք եկեղեցիին յատակագիծը բարձրագոյն հրամանաւ արդէն հաստատուած է։

—Ռուսահայ ծանօթ գրագէտ Պ. Սիմէոն Շահնազար հեղինակած է նոր աշխատասիրութիւն մը «Հայոց Թեմական դպրոցների կանոնադրութեան նախագիծը» անունով, Մոսկուայի մէջ։ Գրքին կցուած է Յովհաննէս Լազարեանի լուսատիպ պատկերը։

—Հայազգի ջութակահար Պ. Նալբանդեան ապրիլի մէջ նուագահանդէս մը տուեր է Բեդերսպուրկի քոնսերվաթուարի սրահին մէջ։ Ռուս թերթ մը գովեստով խօսած է այդ նուագահանդէսի յաջողութեան մասին։ Պ. Նալբանդեան Բեդերսպուրկի քոնսերվաթուարին մէջ ուսուցչի պաշտօն ունի։ Հայ արուեստագէտը մեծ յաջողութիւն ունեցած է վերջին նուագահանդէսին մէջ եւ ստացած է դափնեայ պսակներ եւ նուէրներ։

—Մեծ իշխան Նիքոլայեւիչ սա ցաւակցական հեռագիրը ղրկեր է Ի. Նիկողայոս Բեհբութեանի, իր ամուսնոյն Մագթաղինէ Բեհբութեանի մահուան քառասունքին առթիւ.— «Ամենաջերմագին մասնակից եմ քու անձայր վշտին։ Թո՛ղ աղօթքը լինի քեզ համար մխիթարական եւ թող այդ բանին մէջ Տէրը օգնէ քեզ։»

ԱՐՄԱՇԻ ՀՐԱՇՔԻՆ ՇՈՒՐՋԸ

Արմաշի մէջ պատահած հրաշքի մը լուրը, որուն արձագանգը եղած էինք անցեալ երեքշաբթի օրուան թուով, բաւական վլվլուկ հաներ է Արմաշի Դպրեվանքին մէջ եւ անկէ դուրս։ Այս մասին հերքում մըն ալ ղրկուած է մեզի, որ առանց ժխտելու իրողութիւնը, գրգռուած մտքի արդիւնք կը համարի կարգ մը երեւումները ծխնելոյզին մէջ։ Հարկ է ըսել թէ մենք ալ վերապահութեամբ հաղորդած էինք այդ լուրը, առանց կարծիք յայտնելու մեր կողմէն, այլ Արմաշի մէջ եղած տարաձայնութեանց արձագանգը ըլլալով, Պոլիս գտնուող արմաշական վարդապետի մը հասած նամակին համաձայն։ Ահաւասիկ ղրկուած հերքումնագիրը.—

«Ձեր պատուական թերթին միջոցաւ հրատարակուած տեսանք հրաշապատում լուր մը՝ իբր թէ Արմաշու գիւղացիներէն Անդրանիկ անունով մէկու մը տան ծխնելոյզին մէջ երեւումներ տեղի ունեցեր են՝ ա՛յսպէս կամ ա՛յնպէս երեւակայուած կերպարանքներու տակ, եւ թէ Դուրեան Սրբազան օգուտ քաղելով այդ տարօրինակ յայտնութենէն՝ հրեշտակներու գոյութիւնը անգամ մըն ալ հաստատելու համար ժողովուրդին խօսեր ու անոնց հաւատքը կազդուրեր է։

«Թէ դիւրագրգիռ ուղեղներու համար կրնա՛ն ատանկ երեւումներ իրողութիւններու կարգ անցնիլ՝ դժուարին չէ հասկնալ. բայց պէտք է ըսել՝ թէ Դուրեան Սրբազան ո՛չ հետաքրքրուած է ծխնելոյզի տակ (sous la cheminée) պատահած այդ հրաշքով, եւ ո՛չ ալ փորձուած է հրապարակաւ ակնարկութիւն մը ընել այդ մասին։

«Կ՚երեւի որ տեղեկաբերն ինքն իր մէջ՝ այդ բանդագուշանքը աստուածաբանական խնդրոյ մը իբրեւ հիմ ծառայեցնելու միտքն յղացեր է, մինչդեռ աւելի գործնական եւ փրկարար գեր մը կատարած կ՚ըլլար անշուշտ՝ քանի մը վայրկեանի համար ծխանը մաքրելու պաշտօնը յանձն առնելով։»

* *

Արեւելքի ընթերցող մը, Արմաշի հրաշքին վրայ հետեւեալ նամակը ղրկած է մեզի, զոր կը հրատարակենք իր շահեկանութեան պատճառաւ.—

«Անցեալները հետաքրքրութեամբ կարդացի Արեւելքի մէջ հրատարակուած Արմաշէն գրուած նամակ մը, որուն մէջ նկարագրուած էր նոյն գիւղի տան մը մէջ եղած հրաշալի երեւոյթը։ Ծաղիկի երէկուան թիւին մէջ ալ տեսայ հերքումը, Դպրեվանքի Միաբաններէն Թորգոմ վարդապետի կողմէ գրուած։ Իբրեւ ընթերցող երկուքն ալ բաղդատութեան դրի, եւ սա՛ եզրակացութեան յանգեցայ թէ, եթէ այդ երեւոյթը պարզ ժողովրդային հաւատքի արդիւնք է, վարդապետին գրածը ուղղակի հերքում մը կարելի չէ նկատել։ Խնդիրը պէտք էր լրջօրէն նկատողութեան առնել եւ ոչ թէ ծաղրել ժողովուրդին հաւատքը, գրելով թէ սեւցած պատին վրայ փայտի կտորով մը (այդ տան կինը) կը նշանակէ տեսնուած դէմքին գծերը։ Չեմ կարծեր որ Արմաշու եւ շրջականերու ժողովուրդը աչքի բացարձակ կուրութեամբ՝ կնոջ մը ձեռքով պատին վրայ գծուած, սեւցած պատկերներուն երկրպագութիւն ընէ եւ հաւատք ընծայէ։ Վարդապետին գրութենէն կը տեսնուի որ տանտէրը աղքատ է եւ շարաշահութեան նպատակաւ ալ չերիւրուած չէ այդ դէպքը, քանի որ իր տունը դիմող ժողովուրդէն դրամ եւ այլն ստացած չէ, այլ ընդհակառակը, մատաղին դրամին մէկ մասն ալ ինք վճարած է յետին աստիճան աղքատութեան մէջ գտնուելով հանդերձ։ Ասոր ի՞նչ պիտի ըսենք՝ այդ տան տէրը արդեօք մոլեգնա՞ծ էր եւ տեսնողները ամէնքն ալ միեւնոյն ախտէն բռնուա՞ծ էին, չեմ կարծեր. վարդապետին առաջ բերած պատճառը տարօրինակ է։

«Այդ յիմարական իրարանցումը,—եթէ ներելի է այսպէս ըսել ժողովուրդի ընթացքին, որ իր պարզ հաւատքին արդիւնքն է քարոզի նիւթ ըրած չէ Դուրեան Սրբազան, կը գրէ Նամակագիրը։ Արդէն Արեւելքի նամակագիրն ալ չըսեր թէ մանաւորապէս այդ նիւթին վրայ խօսած է, այլ թէ օրուան քարոզը խօսած ատեն, ըսած է թէ հին ատեն ալ հրեշտակներու տեսիլքներ տեղի կ՚ունենային եւ ասով անուղղակի կերպով ժողովուրդին հաւատքը հաստատած է եւ ո՛չ հերքած։ Ուրեմն ի՞նչ հարկ կայ գրելու թէ «Փափաքելի էր սպասել այդ լուրը առաջին անգամ ընդունող թերթէն, որ իբրեւ ո՛չ անտեղեակ՝ Դպրեվանքէն վերատեսչին կրօնական իրերու մասին մանաւանդ ունեցած շրջանկատ խոհականութեանը, վերապահութեամբ հրատարակէր այս պարագան»։ Միթէ Դուրեան Սրբազան հրեշտակներու տեսիլքները հաստատելով սխալ բա՞ն մը քարոզած է, ո՞չ ապաքէն Ս. Գրոց ա՛յն կտորներուն վրայ հիմնած է իր տեղեկութիւնները, որոնց մէջ կը պատմուին հրեշտակներու տեսիլներ եւ այլն։ Կրօնական իրերու մասին, նոր բան մը չկայ, ամէնքն ալ հինէն կու գան մեզի, եւ ասոնց աղբիւրը Ս. Գիրքն է, Եկեղեցիին պաշտօնեաները ճշմարիտ աւանդապահներ են, շրջանկատ խոհականութիւնը ասոր մէջ կը կայանայ։

«Գալով վերջաբանին, կը գրէ թէ ո՛ եւ իցէ հերքում չպիտի տայինք եթէ անոր մէջ չնշմարէինք անհամ սկարամսութեան մը տգեղ խաղը, որ կրնար թիւրիմացութիւններու տեղի տալ եւ այլն. մենք ալ գուցէ այնպէս ենթադրէինք պահ մը, եթէ այդ տեղեկութիւնը հաղորդողը ուղղակի վանքին մէջէն ըլլար, այլ ընդհակառակը գրողը բնիկ Արմաշցի է. Դպրեվանքի նախկին ուսանողներէն այդ երիտասարդը ի՞նչ շահ ունէր դէպքը խեղաթիւրելու, եւ մայխեան ուխտաւորներու բազմութենէն ի՞նչ օգուտ պիտի քաղէր. կրնա՞նք հաստատել թէ այդ անձը մայխեան ուխտաւորութենէն ուղղակի եւ կամ անուղղակի շահ մը ունէր։ Կարծող եւ կամ ենթադրող ալ չկայ թէ միաբանութիւնը չարաշահութեան մը նպատակաւ շինած է այդ դէպքը. նախ վանքին մէջ տեղի ունեցած չէ, այլ գիւղին մէջ, եւ երկրորդ, ժողովուրդը Արմաշու միաբանութիւնը լաւ կը ճանչնայ, եւ գիտէ որ անոնց մեծ մասը իրեն ճշմարիտ կրօնաւորներ ժողովուրդին հաւատքը խախտող եւ խաթարողներ չեն, անոր համար չեմ յուսար որ շատերը գայթակղին Թորգոմ վարդապետի հերքումէն։

«Հակիրճ պատասխանով մը մեր խօսքը վերջացնելէ առաջ ըսենք որ վերոյիշեալ վարդապետին տուած հերքումէն աւելի լաւ հաստատուեցաւ Արմաշու մէջ պատահած երեւոյթը, ինչ որ բաւական աղմուկ յարուցած է եւ ժողովուրդն ալ իր սովորական բարեպաշտութեամբ եւ իր անկեղծ հաւատքով մատաղներ կարած է։»

ԸՆԹԵՐՑՈՂ

Այսօրուան Հեռագիրներ

(ԱԺԱՆՍ ՏԸ ՔՈՆՍԹԱՆԹԻՆՈԲԼ)

ԲԷՇԹԱ, 27 մայիս.—Աւստրիոյ պատուիրակութիւնը, այսօր, շարունակեց արտաքին գործոց ելմտացոյցին քննութիւնը։ Քանի մը ատենաբաններ հաւանեցան Կոլուխովսքի կոմսին քաղաքականութեանը։ Պ. Վուքովիչ հակառակ կարծիք յայտնեց եւ ըսաւ թէ Եռյակ Զինակցութիւնը որ եւ է առաւելութիւն մը չէ ընծայած Աւստրիոյ-Հունգարիոյ՝ ո՛չ քաղաքական եւ ոչ ալ նիւթական տեսակէտով։ Ատենաբանը յարեց թէ հետեւելիք միակ քաղաքականութիւնն է հաշտարարութիւնը եւ աւստրօ-հունգարական շահերուն պաշտպանութիւնը։ Վիճաբանութեան շարունակութիւնը վաղուան թողուեցաւ։

ԲԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.—Ռուսիոյ կայսրը հրամայեց իբրեւ հատուցում 800,000 րուպլի յատկացնել Խարքովի ու Բոլթավայի նահանգներու կալուածատէրերուն, որոնք վնասուած են վերջին դէպքերէն։ Այդ գումարը գիւղացիներէն պիտի գանձուի տուրքի յաւելումով մը։

ԼՈՆՏՈՆ.— Հաշտութեան բանակցութեանց մասին նախարարական յայտարարութիւն մը չեղաւ, բայց Պ. Պալֆուր յետաձգեց ելմտացոյցին վիճաբանութիւնը, ըսելով որ հիմա ատոր ժամանակը չէ, քանի որ ուրիշ առկախ գործեր կան։

ՊԱԼԷՐՄՕ.—Միջերկրականի անգլիական նաւաբաժինը հոս հասաւ։ Ծովակալ Ֆիշէր, Էտուարտ թագաւորին եւ բրիտանական ազգին անունով, յարգանքները մատոյց Իտալիոյ թագաւորին։ Անգլիական նաւաբաժնին այցելութիւնը, Իտալիոյ թագաւորին ու թագուհիին Պալէրմօ գտնուելուն առթիւ, նպաստաւոր ընդունելութիւն կը գտնէ եւ նոր երաշխիք մը կը նկատուի՝ Իտալիան ու Անգլիան միացնող բարեկամութեան։

ՏԻՒՆՔԷՐՔ.— Նախագահ Պ. Լուպէ հոս հասաւ եւ ջերմապէս ողջունուեցաւ ժողովրդեան ստուար բազմութեան մը կողմէ։ Հացկերոյթ մը տրուեցաւ ի պատիւ Պ. Լուպէի որ այդ առթիւ բաժակաճառ մը արտասանելով յայտարարեց.— «Ռուսիա կատարած ուղեւորութեանս արդիւնքը ո՛չ միայն մեր երկու զօրաւոր եւ ուղղամիտ ազգերը միացնող սիրոյ ու շահու կապերուն ամրապնդումը եղաւ, այլ նաեւ մեզ պիտի համոզէ դադրեցնելու կամ դէթ յետաձգելու մեր ներքին կռիւները որոնք աւելի առերեւոյթ են քան թէ խորունկ։ Պէտք է ապահովենք մեր երկրին նիւթական բարգաւաճումը եւ անոր մտաւոր զարգացման ու բարոյականութեան պայմանները, որուն համար կոչում կ՚ընեմ բոլոր կուսակցութեանց։» Պ. Լուպէ, այս իրիկուն, Բարիզ ժամանեց։

(ԱԺԱՆՍ ՆԱՍԻՕՆԱԼ)

ԲԱՐԻԶ, 27 մայիս.— Նախագահ Պ. Լուպէ, այս իրիկուն, Բարիզ ժամանեց։

ՀՌՈՄ.—Իտալիոյ նաւաբաժինը, Բալումպօ ծովակալին հրամանատարութեամբ, յունիսի մէջ ճամբայ ելլելով պիտի այցելէ Կրէտէ, Յունաստան, Սէլանիկ եւ Իզմիր։ Բալումպօ ծովակալը Կ. Պոլիս պիտի երթայ՝ Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորին նուէրները մատուցանելու Վեհ. Սուլթանին։

ԼՈՆՏՈՆ.— Բրէթորիայէն առնուած լուրերու նայելով, հաշտութեան կնքումը շատ մօտ է, բայց մինչեւ հիմա պաշտօնական ճիշդ զեկոյց մը չէ եղած։ Կ՚ըսուի թէ Պ. Պալֆուր ուրբաթ օրը, Երեսփ. Ժողովին մէջ կարեւոր զեկոյց մը պիտի ընէ՝ հաշտութեան բանակցութիւններու մասին։

ԲԱՐԻԶ.— Բազմաթիւ երեսփոխաններ Բարիզ ժամանեցին։ Նոր Երեսփ. Ժողովը կիրակի օրը պիտի գումարուի ժամ 2ին։ Նախարարութիւնը հրաժարական պիտի տայ, որով քաղաքական վիճաբանութիւն տեղի պիտի չունենայ։

ԱՄՍԹԷՐՏԱՄ.— Թիֆոյի երկու դէպքեր պատահեցան Հէթ-Լուի մէջ։ Կը կարծուի թէ Հոլանտայի թագուհիին դղեակին ջուրերը այդ ախտէն պղծուած են։

ԼՈՆՏՈՆ.— Բրէթորիայէն կը հեռագրեն թէ հինգշաբթի օրը յայտնի պիտի ըլլայ հաշտութեան բանակցութեանց արդիւնքը։ Իրազեկ աղբիւրէ կ՚ըսուի թէ, Տէվէթ զօրավարէն զատ, միւս բոլոր պոէր պատուիրակները պիտի ընդունին հաշտութեան պայմանները։

ՄԱՏՐԻՏ.—Սպանիոյ հիւսիսային կողմը սաստիկ ցուրտ կ՚ընէ. շատ տեղեր ձիւն տեղացած է։ Այգիները ու պարտէզները մեծապէս վնասուեցան ցուրտէն։

Յանձնարարեցի իմ հիւանդներուս որ էֆլիւէնցայէն հետեւանքը եղող սաստիկ հարբուխին եւ նմանօրինակ ուրիշ հիւանդութեանց համար գործածեն տաք կաթի խառնուած Քրոնթորփի հանքային ջուր, եւ լաւագոյն արդիւնքը ձեռք բերի։

ՏՈՔԹ. ՍԹԷՔՈՒԼԻՍ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ 14 Մայիս			
Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Օ. Ռ.	28	08 1/2
Ամէնէն բարձր գին	»	28	08 1/2
Ամէնէն վար գին	»	28	07 1/2
Րումէլիի Երկաթուղի զոգ.	ֆր.	111	—
Ամէնէն բարձր գին	»	111	25
Ամէնէն վար գին	»	111	—
ԲԱՑՈՒՄ 15 Մայիս			
Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Ք. Կ.	28	08 1/7
Րումէլիի Երկաթուղի	ֆր.	111	—
Շիրքէթի Խայրիէ		26	75
Օսմանիէ		—	—
Ռէժի		—	—
Օսմ. Պանքա		—	—
Քրէտի Ժէնէրալ Օթմ.		0	10
Սօս. Օթմ. Շանժ է Վալէօռ		0	13
Օսմ. Ապահ. Ընկ.		3	60
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		5	47
» ժուիսանս		1	50
» պարտաթուղթ		488	—
Քարափ Կ. Պոլսոյ		486	—
Թրանսվալ		163	—
Քրէտի Ֆոնսիէ Էժիփսիէն		262	—
Լավրիոմ		70	50
ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ			
Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	110	37
» » » չէք	»	110	38
Բարիզ » »	ֆր.	22	71 1/2
» » » չէք	»	22	70
Պէրլին անտոկոս չէք	մարք	18	57
Վիէննա չէք	ֆիոր.	21	70
ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ			
20 ֆրանքնոց	Ղրշ.	87	26
Անգլիական ոսկի	»	110	05
Բօլ էմբէրիալ	»	90	—
Քրիմից	»	51	05
Մէճիտիէ արծաթ	»	108	05
Մէթալիք	»	102	—
Րուպլի թղթադրամ	Օ. Ռ.	8	57

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 27 Մայիս			
Անգլիական Քոնսոլիտէ		96	56
Օսմանեան Ռանթ սէրի Բ.		51	50
» » » Գ. բաց.		25	50
» » » Դ. զոց.		25	50
Օսմանեան Պանքա		12	75
Ռուսական 1890		—	—
Հելլենական 5 %		39	50
» Մոնոբօլ		43	50
Պուլկարական 1888		87	—
Էժիբսիէն իւնիֆիէ		107	12
Տօմինիալ		106	12
Թրանսվալ		6	43
Այտին երկաթուղի		14	50
Փոխառութիւն		25	36 3/4
ԲԱՐԻԶ, 27 Մայիս			
Ֆրանս. Ռանթ 3 %		100	27
» » 3 1/2 %		102	45
Օսմ. Քոնս. սէրի Դ.) բաց.	Ղրշ.	25	95
) զոց.	»	25	95
» » » Բ.	»	—	—
» » » Գ.	»	27	95
Օսմ. Կայս. Պանքա	ֆր.	570	—
Օսմանիէ	»	461	—
Րումէլի երկաթուղի	»	111	75
Օսմ. մաքսատուն	»	525	—
Օսմ Ռէժի	»	321	—
Բրիօրիթէ Թիւրք 4 %	»	502	—
Քրէտի Լիոնէ	»	1041	—
Իտալական Ռանթ	»	102	65
Սպանիական արտաքին	»	78	95
Թրանսվալ	»	164	—
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25	215
Դրամադեղչ	»	—	—
ՊԷՐԼԻՆ, 27 Մայիս			
Ռուպլը	ֆր.	——	
Րումէլի երկաթուղի	»	111	40
Անատ. երկթ. պարտաթուղթ	»	102	70
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20	330
ՎԻԷՆՆԱ, 27 Մայիս			
Փոխան. Լոնտոնի վրայ	ֆր.	240	30
Րումէլի երկաթուղի	»	107	—
Օսմ. Ռէժի	»	293	—
ՊՐԻՒՍԷԼ, 27 Մայիս			
Օսմ. Քոնս. սէրի Դ.		25	60
Րումէլի երկաթուղի		110	25

ՏՐ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ եւ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ—ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
396, Մեծ փողոց Բէրա, 396
Տեսնել 4րդ էրես
Պոլսոյ կողմը մասնաճիւղ չունինք

ՏԷՄԷԹՐԱՔՈՒԼՈ ԵՂԲԱՐՔ եւ ԸՆԿ
ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏԱՆ ԴԻՄԱՑ

Նպարեղէններուն ապսպրանքը եւ յանձնումը հետեւեալ օրերուն մէջ կը կատարուին.—

ՎԵՐԻՆ ՎՈՍՓՈՐ	Ապսպրանքի օր	Յանձնումի օր
Եէնիքէօյ	Եշ.	Շբ.
Թէրաբէա	»	»
Պիւյիւքտէրէ	»	»
Մէսարպուռնը	»	»
ՍՏՈՐԻՆ ՎՈՍՓՈՐ		
Առնաւուտքէօյ	Դշ.	Ուր.
Պէպէք	»	»
Գանտիլլի	»	»
ԿՂԶԻՆԵՐԸ		
Մեծ Կղզի	Դշ.	Եշ.
ԱՍԻԱԿԱՆ ԵԶԵՐՔ		
Հայտար-Փաշա	Բշ.	Դշ.
Գատըգէօյ	»	»
Մօտա	»	»
Գալամըշ	»	»
Ֆանարաքի	»	»
ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵԶԵՐՔ		
Այ-Ստեֆանօ	Բշ.	Դշ.

Վաճառատան Տնօրէնութիւնը այնպէս մը կազմակերպած է այս սպասարկութիւնը որ կարենայ իր բոլոր յաճախորդները գոհացնել։ Կը խնդրուի որ ամենափոքր ղանգատութիւն մը գործուելու պարագային, իմաց տրուի։ 1—12

ՍԳՈԴԻ ՄՈՌՈՒԻ ՁԿԱՆ ՕՇԱՐԱԿ
Երլտըզ, Կ. Պոլիս, 13 դեկտ. 1888
Պարոնայք Սգոդ եւ Պօուն,
Կը ցաւիմ որ պաշտօնական դիրքս կարող չեմ փորձեր ընել, այլ համաձայն ուրիշներուն փորձերուն եւ այն բժշկաց որոնց պաշտօն յանձնեցի փորձել զայն մեր հիւանդանոցաց մէջ, կը յայտարարեմ որ ձեր Մօրիւ ձկան իւղն, իր այս վիճակին մէջ դիւրաւ խմուելով եւ մարսուելով, կը համապատասխանէ այն յատկութեանց զորս ախտաբուժական գիտութիւնն ի վաղուց անոր ընծայած է, մանաւանդ այդ յաջող պատրաստութեան մէջ։ ՏՐ. Ս. Ռ. ՄԱՎՐՈՅԷՆԻ ՓԱՇԱ
Բժիշկ Վեհ. Սուլթանի

ԳԱՐԱՃԻԿԵՐ ՍԱՆՃԼԱՐԸ

ԼԵԱՐԴԻ ԽԻԹԵՐ

Անոնք որ դժբախտութիւն ունեցած են լեարդի խիթերու (գարաճիկեր սանճըլարը) ենթարկուելու, գիտեն որ և ոչ մէկ ցաւ, ո՛չ մէկ խոստում այս խիթերուն չափ սաստկութեամբ կը նեղէ մարդը: Հիւանդը՝ ցաւերուն սաստկութենէն ո՛չ կրնայ նստիլ, ո՛չ ալ՝ անկողնին մէջ հանգիստ ընել, շարունակ վերմակը կը ճանկռտէ, տաք, պաղ քրտինք կը թափէ ու կը հեծէ:

Ուրախութեամբ կը ծանուցանենք որ այս սոսկալի հիւանդութիւնը հիմա կը բժշկուի օրական երեքէն վեց դեղահատ առնելով: Ֆրանսայի առաջնակարգ բժիշկներէն Տօքթ. Տիւկաի պատրաստած դեղահատները, այսինքն pilules hepatiques du docteur Dugas արդարեւ ամէնէն ազդեցիկ դարմանն են այս լեարդի հիւանդութեան զոր կը բուժեն հիմնապէս և ապահովապէս, կարճ ժամանակի մէջ: Ցաւերուն սաստկացած ատեն օրական վեց, իսկ թեթեւցած ատեն օրական երեք չորս դեղահատ բաւական են հիմնապէս բուժելու լեարդի ամէն տեսակ հիւանդութիւն ու խիթ, մաղձոտութիւն (սաֆրա) և դեղնութիւն (սարըլըգ) և մաղձի ու լեարդի ուրիշ հիւանդութիւնները, ասիկա ապացուցուած է հազարաւոր փորձերով:

Կը ծախուի Կ. Պոլիս Պաղչէ գափու Թիւլիւգեան դեղարանը: Սուլթան Համամ Մէզվիքի Լինօս և Պօնթեցիանոս դեղի մթերանոցները և ուրիշ ամէն տեղ:

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԱՄԵՆԱՀԻՆ ԵՒ ԱՄԵՆԱԿԱՐԵՒՈՐ,
ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԻ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ
Զուտ փոխադարձ, հիմնեալ 1845ին

1902 Յունուար 1ին երաշխաւորեալ դոյքը՝ Ֆր. 1,506,000,000.

1901ին ապահովագրեալներուն եղած փոխատուութիւնները՝ Ֆր. 34,000,000.

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ 600,000էն աւելի ապահովագրեալ ունի, որոնք կը կազմեն Ընկերութիւնը, և որոնց կը պատկանի բոլոր շահերը: 1901ին ապահովագրելոց վճարուած շահաբաժիններու գումարը՝ Ֆր. 17,500,000:

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔԻ միջազգային բոլիսը մինչեւ հիմա ուրիշ որ և է ընկերութենէ մը յանձնուած բոլիսներէն աւելի առնչական և շահաւոր պայմանագրութիւնն է, յանձնուած օրէն սկսեալ անվիճելի է, ըլլայ զբաղման, ճամբորդութեան, մահուան պատճառներուն և պատճառին, անձնասպանութեան և մի՛ չեւ իսկ պատերազմի ատեն: Տիեզերական բոլիսը կ'երաշխաւորէ փոխատուութիւններ 3 տարի ապահովագին վճարելէ յետոյ, առանց յատակեալ ապահովագրին հաշուի առնելու. այս փոխատուութեանց գումարները զատ զատ նշանակուած են բոլիսին մէջ. 30 օր պայմանաժամ իւրաքանչիւր վճարման համար առանց տոկոսի, վճարումները դադրեցնելէն մինչեւ 5 տարի վերստին շարունակելու արտօնութիւնը, յետամնաց ապահովագինները 5 առ 100 տոկոսով հանդերձ վճարելով. մէկ տարեվճար ընելէ յետոյ բրաւեց կորուստ չկայ: Ապահովագրութեան երկարաձգումը, բոլիսին մէջ նշանակուած ժամանակամիջոցի մը համար, այնպէս որ այդ ժամանակամիջոցին մէջ եթէ մահ պատահի, ապահովագրեալ գումարը կը հատուցուի ամբողջութեամբ, առանց հաշուի առնելու անվճար մնացած ապահովագինները:

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ 4 առ 100 տոկոսաբեր պայման ալ ունի, որ աշխարհի մէջ ցարդ գտնուած պայմաններէն ամէնէն աւելի նպաստաւորն է: Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել:

Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա
Ճ. ՌԻ. ՀՈՒԻԹՕԼ ԵՒ ԸՆԿ.
Քննիչ Պատուիրակ
Ա. ՋՈՒՇԱՃԵԱՆ
Պոլիս, Հուիթօլ խան
Վոյվոտա փողոց, Վիթալիս խան
Ղալաթիա

NEVRALGIES Անգար, Սասմոքսի կծկում, Անարիւնութիւն և բոլոր ջղային ճիւաղութիւնները մէկ ժամուան մէջ կը բուժուին շնորհիւ Տօքթէօր CRONIERի ՀԱԿԱՋՂԱՅԻՆ ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐՈՒՆ
Տուփը 3 ֆրանք, ծախու [illegible] Paris, դեղարան Robriquet, Monnaie փողոց թիւ 23: Կը ծախուի նաև բոլոր դեղարաններու մէջ:
Ոսկի չքանշան 1900ի Բարիզի Միջազգային Արուեստահանդէսին: Մթերանոց Մէ Վեքի և Ընկ.:

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ
ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆՈՒԱԾ
Վեհափառ Սուլթանին
Կայսերական Իրատէով
Որ կը կրէ 2/14 Օգոստ. 1892
թուականը
(20 սէֆէր 1310)

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Հրդեհի. արկածներու, փոխադրութեանց եւ կեանքի վրայ

Ընկերութեան կեդրոնատեղին
Կ. ՊՈԼԻՍ Եէնի խան, Պօսթա քէօյ Ղալաթիա

Գործակալ, Ղալաթիոյ մէջ
Պ. Ալպեր Սիմքես
Ցակոբեան խան, Վոյվոտա փողոց
թիւ 67

Գործակալ, Պոլսոյ կողմը
Օսմ. Պանքայի մասնաճիւղը
Եէնի Ճամի Հավուզլը փողոց
Օսմ. Նամակատան դէմը

Դեր-գործակալ Պոլսոյ կողմը Պ. Ի. Զաւօլի
Մարբուճճըլար. Զարըըը խան, թիւ 21

Ընկերութիւնը գործակալներ կը փնտռէ Թուրքիոյ այն ամէն քաղաքներու համար, ուր ներկայացուցիչ չունի: 149

ԱՆՔՌԸ

Հիմնեալ 1858ին

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ ԳՏՆՈՒԱԾ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ
ԱՄԷՆԷՆ ՀԻՆԸ ԵՒ ԱՄԷՆԷՆ ՏԱՐԱԾԵԱԼԸ

Երաշխաւորութեան գումար	Վճարեալ գումարներ
Ֆր. 168,000,000	Ֆր. 277,000,000

Թուրքիոյ եւ Յունաստանի համար ընդհանուր գործակալ
ՍԻԿՖՐԻՏ ԱՏԼԷՐ
Ստամպոլ Ապուս Էֆէնտի խան

ՍԻՆ ԿԷՐ

ՅԱՑԹԱՑԹԻՉ ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ

THE SINGER MANUFACTURING Cie.

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ [illegible] արդիւնաբերութեամբ այնքան գնահատուած են որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են, և բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները յակ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել: Սինկէրի Ընկերութեան բոլոր 4000է աւելի [illegible] վաճառատուն և [illegible] է բոլոր քաղաքներուն մէջ:

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին [illegible] Ղալաթիա [illegible] դիմաց:

ՂԱԼԱԹԻԱ Սինկէր Խան. Թիւնէլին առջեւ. Թրամվայի կայարանին դիմաց.

ՍՏԱՄՊՕԼ Սուլթան Համամ թիւ 2. Սուլթան Պայազիտ Թրամվէյի Մեծ[illegible] դիմաց թիւ 13:

ՍԿԻՒՏԱՐ Չարշի Պոյու:

ՊԷՐԼԻՆԻ ՎԻՔԹՈՐԻԱ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Արքայական հրամանագրով արտօնուած
1853 նոյեմ. 26ին կառավարութեան
հսկողութեան տակ

Պէրլինի Վիքթորիան Գերմանիոյ ամէնէն հզօր Ընկերութիւնն է

Ապահովագր. դրամ Ֆր. 967,321,496
Պահեստի դրամ Ֆր. 270,096,743

ՊԷՐԼԻՆ ՎԻՔԹՈՐԻԱՆ ամէն տեսակ ապահովագրութիւն կ'ընդունի, ինչպէս կեանք, օժիտ, արկած, դժբախտ թոշակ, ևլն.

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ
Ժողովրդական ապահովագրութիւն կեանքի վրայ. առանց բժշկական քննութեան

Կարելի է ապահովագրել իր կեանքը, կամ տղոց ու որբերու համար օժիտ մը, արտաքին փոքր վճարումներով.—(միեւնոյն պայմանները կանխատես ապահովագրութեան համար).

Ապահովագրութիւն շոգենաւի, երկաթուղիի, թիւնելի եւլն. արկածներու դէմ ամբողջ կեանքին համար, չորեքթակոտ փոքր վճարումով մը, սկսեալ ՄԷԿ ՖՐԱՆՔԷ և վճարելի միմիայն մէկ տարուան համար (52 շաբաթ, այսինքն 52 ֆրանք), այս վերջով ամբողջ կեանքին համար ապահովագրուած կ'ըլլայ 10,000 Ֆր.՝ մահուան պարագային, 15,000 Ֆր.՝ արկածէն առաջ եկած անկարողութեան պարագային, և օրական հինգ ֆրանք՝ ժամանակաւոր անկարողութեան պարագային:

Ընկերութեան Դրամատունը.—ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ
Ընդհ. Գործակալ,—ԷՄԻԼ ՎՕԿԼ
Ղալաթիա, Օսմ. Պանքայի դէմը, Ինտիքէթ խան, թիւ 7, 8, 9.

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852

Տ^{ՈՔ} Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396
Եանիի գաւեյրատանի վրայի յարկը, ճիշդ Զըպլուճեանց դիմը)

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենասաստիկ ցաւած ակռաները մէկ անգամէն կը լեցնեն, ցաւով դիմելու եւ բուժուած վերադառնալու պայմանաւ:

Նորահնար եղանակաւ, նուրբ, ճաշակաւոր և դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար և նման բնականին, դիմքի ձեւաւորութիւն բուն տարիքի, ծամողութիւն եւ ազատ արտասանութիւն երաշխաւորեալ:

Բերնի հիւանդութիւնք կատարելապէս կը բուժուին, ինչպէս նաեւ թմրեցուցիչ դեղերու և ամենակատարելագործեալ աքցաններու միջոցաւ առանց ցաւի ատամնահանութիւն:

Ց. Գ. Ձմեռները կիրակի օրերն ալ (մինչեւ կէս օր) ինչպէս նաեւ ամէն օր (մինչեւ կէս գիշեր) հիւանդ կ'ընդունին:

Ծանօթ.—Պոլսոյ կողմը մասնաճիւղ ՉՈՒՆԻՆՔ !!

Պիտի պահէք ձեր գոյնին գեղեցկութիւնն ու թարմութիւնը գործածելով մասնաւոր բրնձափոշի

La VELOUTINE

[illegible] 534

CH^{les} FAY, Perfumista
PARIS, 9, Rue de la Paix, 9, PARIS

EMULSION SCOTT

ՍԳՕԹԻ ՕՇԱՐԱԿԸ

աշխարհի մէջ լաւագոյն դեղն է
ԵՐԱԽԱՆԵՐՈՒ ԵՒ ՏՂԱՅՈՑ
ամէն տեսակ հիւանդութեանց համար:

Ամէնէն ախորժահամ ձկան իւղն է [illegible] ի հետ խառնուած: Տղաք հաճոյքով կ'ուզեն ծծել զայն: [illegible] համար

ՀԻՒԾԱԽՏԸ. ԽՈՅԸ (սրբանա).
ԱՆԱՐԻՒՆՈՒԹԻՒՆԸ, ՇԻՐՈՒՄԸ,
ՄԱՆԿԱՆՑ ՈՍԿՐԱՑԱՒՈՒԹԻՒՆԸ,
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԱՏՈՒԺՈՒԹԻՒՆԸ,
ԹՈՔԻ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆԸ, ՀԱԶԸ,
ՀԱՐԲՈՒԽԸ, ՆԻՀԱՐՈՒԹԻՒՆԸ,
և ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Կը ծախուի բոլոր դեղագործներուն և դեղավաճառներուն քով:

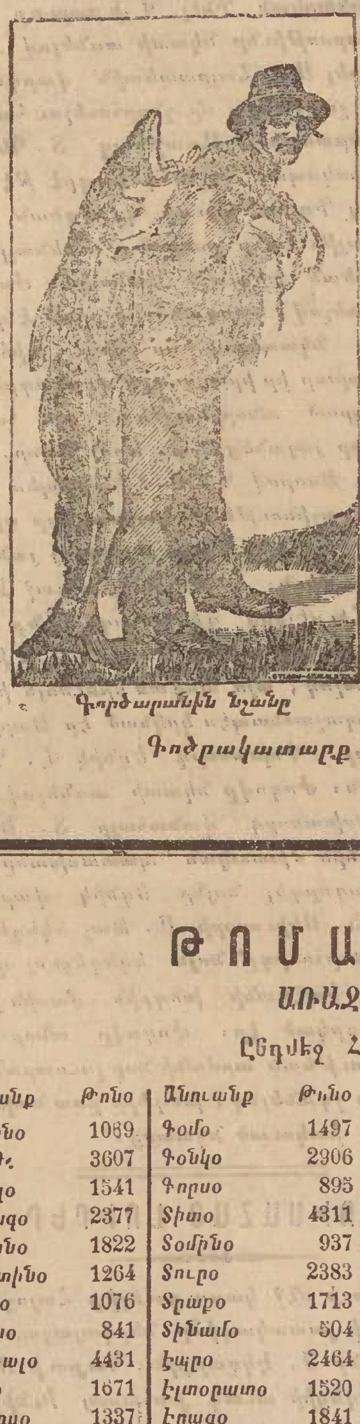

Գործարանին Նշանը

Գործակատարք ի Կ. Պոլիս ՀԱՄՄԼԸՐ ԵՒ ՀԱԼԻՐ 531

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընդմէջ Հըլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Ալպանօ	1069	Գօմօ	1497	Կօգօ	1011	Մալմօ	724	Ռօզարիօ	186
Ալէքթօ	3607	Գօնկօ	2906	Կրօմնօ	1695	Մարէնկօ	2273	Սարֆօ	1113
Անճէլօ	1541	Գօրսօ	895	Հիրօ	775	Մարղէլլօ	3709	Ցիրիօ	1735
Արիօսգօ	2377	Տիտօ	4311	Հիտալկօ	1581	Միքատօ	3557	Սիլվիօ	1193
Պասանօ	1822	Տօմինօ	937	Հինտու	3720	Միլօ	1057	Սքէրօ	1200
Պօրօտինօ	1264	Տուրօ	2383	Հօրազիօ	3600	Մօնդէպէլլօ	1735	Թասսօ	1328
Պրավօ	1076	Տրաքօ	1713	Հումպէր	595	Մուրիլլօ	2419	Թ. Ուիլսըն	1546
Պրինօ	841	Տինամօ	504	Իակօ	2354	Նէրօ	1083	Թօրիօ	3827
Պըֆֆալօ	4431	Էպրօ	2464	Իտահօ	5540	Օնիօ	4100	Թօլէտօ	1470
Գէյրօ	1671	Էլտօրատօ	1520	Ճիւնօ	1080	Օնթարիօ	4036	Թօրրիտօ	487
Գալիբսօ	1337	Էրազօ	1841	Քլէօ	1053	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	2429
Գամէօ	1244	Ֆիտօ	954	Քօլբինօ	2307	Բալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Գազօ	1094	Ֆինլանտ	1828	Քօմնօ	1700	Բօլօ	510	Վօլօ	1289
Զիրքօ	2729	Ֆլամինկօ	849	Լէօ	1053	Ռիալթօ	2229	Վօլթուրնօ	2396
Սիսէրօ	1831	Ֆրանչիսքօ	4532	Լէանտրօ	2272	Ռինալտօ	1663	Եէտօ	1850
Գիլօ	2697	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Ռօլլօ	1613	Զէրօ	1200
Գօլօրատօ	4235	Կիղանօ	1243	Լօրէնցօ	3191	Ռօմէօ	1789		

Թօրիօ շոգենաւը, նաւապետ Ճօնս, ընդհանուր վաճառքով Հըլլէն հոս հասած պարպած և Օտեսա ուղղեւորած է:

Օրէլլօ շոգենաւը, նաւապետ Ճօնսըն, ընդհանուր վաճառքով Հըլլէն հոս կը սպասուի ամսոյս 27ին:

Միքատօ շոգենաւը, նաւապետ Ուօլտ, ընդհանուր վաճառքով այժմ կը բեռնաւորէ ի Հըլ, ուղղակի Պոլիս գալու համար:

Դիմել առ գործակալը Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՏ ՐԻՁՕ
Թիւ 23—24, Քիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա 377

COMP RUSSE
Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան երթեւեկութիւն

Գշ. 14/27 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի
Գշ. 15/28 Իզմիր, Բիրէ, Աղեքսանդրիա ժամ 10ին միջօրէէն առաջ հաղորդակցելով Աղեքսանդրիա, Բոր-Սայիտ, Եաֆա, Պէյրութ եւ Քիոս):
Եշ. 16/29 Օտէսա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ
Եշ. 16/29 Ինէպօլու, Սինոպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Րիզէ եւ Պաթում ժամը 1ին յետ միջօրէի:
Ուր. 17/30 Օտէսա ժամը 1ին յետ միջօրէի:

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ
Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Տոմսեր ուղղակի Բարիզի համար:

Առաջին կարգի 245 Ֆրանք. Բ. կարգի 175 Ֆրանք. Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին Թօփ Հանէ Քարաքին վրայ: 516 Թ. ՌԸՊՈՒԼ

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվրբուլի եւ Արեւելից միջեւ բանող շոգ.

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Վիքթորիան	10500	Ֆլավիա	3500
Արմէնեան	10500	Հէմիթշիրն	3500
Քէսդրիան	10500	Արրժ.ըն	3000
Լանքասդրիան	9000	Ալճէրիան	3500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արապիան	3500
Գօլօմպիան	8000	Աթէնիան	2500
Ճօրճիան	8000	Անտալուզիան	2500
Փսդոնիան	8000	Ալգաշիրն	2500
Ֆլօրէնթիան	8000	Լէսպիան	2000
Ֆալէրնիան	3700	Մինծօ	900
Վավօնիան	3700	Օբօրդօ	800
Ֆլամինիան	3700	Լիսպօն	800
Ֆապիան	3500		

Ապրանքի տէրերէն կը խնդրուի իրենց ապրանքն այլուր փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունը հանելու համար իրենց հրահանգը գրել շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ:

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՈՆՏԷՆ
Ղալաթիա, քարավին վրայ
600 մաքսատան հին տեղը

ՔԻՒՆԱՐՏ CUNARD
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ
Որէ ամիսը երկու անգամ կը բանին
Լիվրբուլի եւ Արեւելից միջեւ

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Իվէրնիա	18900	Սիլվանիա	5598
Սաքսոնիա	18900	Քաթալոնիա	4841
Լուքանիա	12950	Վէրլա	3229
Քամբանիա	12950	Բավիա	2945
Ուլթանիա	8845	Թիրիա	2936
Ումպրիա	8128	Սիբրիա	2935
Էթրուրիա	8120	Սամարիա	2558
Սէրվիա	7392	Ալէբբօ	2181
Սւրանիա	7269	Շէրպուրկ	1614

Դիմել առ ՃՕԼԻՖ ՍԻԿԷՐ
Joly et Seagor;
Մէյմանէթլի խան, թիւ 6, 7, 8, Ղալաթիա, Քարա Մուսթաֆա փողոց: 255

Արտօնատէր ԶԱՐԵՀ ՆՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

— 29 —

ՆԱՄԱԿԱՆԻ ԱՌ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՍ

ՆԱՄԱԿ Ը.

Մարդ ո՛րչափ աւելի սիրէ ուրիշները —երբ լաւ կերպով կը սիրէ զայնս —, նո՛յնչափ աւելի կըտենչայ զայնս տեսնել ա՛յնպէս՝ ինչպէս կ'երեւակայէ: Մայրերն այսպէս կը վարուին իրենց զաւակներուն հետ, ու դիտեցէք թէ ա՛յն ատեն միայն կը սխալին՝ երբոր իրենց, խստութիւնը քաջասրտօրէն շարունակելու չափ չեն սիրեր այլեւս: Ուրեմն բնաւ մի՛ տարակուսիք այս մասին, սիրելի բարեկամս, կեանքիս չափ կը սիրեմ մարդկութիւնը: Յանցանքն իմս չէ՝ եթէ կեանքը լաւ չըլլայ, կամ եթէ մարդի՛կ բնաւ արժանիք չունենան սահել: Բայց ամէն թիւրիմացութիւն բառնալու մասին, կը փութամ ձեզ ըսել թէ այս վերջիններն ամէնէն գէշ մարդերն են, որոնց մոլորութիւններն ու տկարութիւններն հրապարակելով հարկ կը զգայի ձեզ ըսել թէ «մի՛ ընէք անոնց պէս»: Անոնց վարմունքը նշաւակելո՛վ է որ կը յուսամ թէ պիտի յաջողիմ ձեզ սոսկում ներշնչել բոլոր այն բաներուն մասին՝ որոնք ո՛չ պարտականութիւն կ'ենթադրեն ոչ ալ բանավարութիւն:

Ֆիզիքականին մէջ, ուղղանդամ մարդիկ կանոն են, թի՛րանդամ մարդիկ՝ բացառութիւն: Երանի՛ թէ բարոյականին մէջ ալ այսպէս ըլլար: Դժբախտաբար, մեզմէ՛, մե՛ր կամքէն մեծապէս կախում ունին մեր հոգիին գեղեցկութիւնն ու մեր մտքին զօրութիւնը: Շա՛տ աւելի հոգատար պիտի ըլլայինք մեր մարմինը գեղազարդելու՝ եթէ բնութիւնը թոյլատրած ըլլար մեզ, որչափ աւելի փափաքող չենք բարձրացնելու մեր գաղափարները: Փոխանակ երբ ախպար ընտրելու ազնուասիրտներն ուրիշներուն յանցանքները մեզ պատրուակ կ'ընենք, անոնցմէ աւելի լաւ չըլլալու եւ մեր կարողութիւններուն ու զգացումներուն միջին եզրն ամէնէն անձուկ սահմաններուն վերածելու համար:

Կրակ կը կտրինք՝ երբ խնդիրը մեր զգայութիւններուն, մեր սնափառութեան, մեր նիւթական շահերուն վրայ է, սառ կը կտրինք՝ երբ խնդիրն ասոնցմէ դուրս բաներու վրայ է:

Ըստ իս, այս կացութիւնն ամէնէն ընդհանուր ու ամէնէն ճիշդ կերպով բացայայտող բանն է անտարբերութիւնը, մարդկութեան դարաւոր այս չարիքը: Սա անտարբեր կը թողու զմեզ ամէն ինչ որ նուազ ընդարձակ շառաւիղով մը դուրս կը մնայ մեր եսին շրջագիծէն:

Ուծամուծ ամբոխին հարցումներ ուղղեցէք գիտութեան, արուեստներու, գեղեցկութեան գանձերուն վրայ, մտածութեան վրայ, մէկ խօսքով, մարդուն մէջ իր երկնային ծագումը յայտնող ամէն բանի վրայ,— ու ձեզ ուղղուելիք աւելի կամ նուազ խուսափուկ պատասխաններէն գրեթէ անփոփոխելիօրէն պիտի թարգմանուին հետագայ խօսքերէն մէկովը. «Ինծի համար հոգ չէ»,— «ի՛նչ օգուտ ունի ինծի»: Աշխատութիւնը, նեղութիւնը կ'ընդունուի միայն յարաբերական տեսակէտով. ամէն դրդում՝ որ իրեն իբր ուղեցոյց չունի շահը, իրեն իբր նպատակ չունի նպաստը կամ իրեն իբր շարժառիթ չունի սնափառութիւնը, անպտուղ է ու արժանի չէ մէկ ժամու ուշադրութեան: Եթէ ոչի՛նչ շահելու համար է որ կը գործածենք մեր ժամանակն ու կը պարպեցնենք մեր միտքը, աւելի լաւ է հանգստանալ կամ զբօսնուլ:

Մեկուսացէ՛ք լոկ շահու գաղափարով մտասոյզ եղող այդ մարդերէն մէկուն հետ, փորձեցէ՛ք անոր հասկցնել թէ ուսումը զինքը նուազ ագէտ, իր տեսութիւններուն մէջ նուազ անձկամիտ պիտի ընէ, թէ ուսումն անոր պիտի ընծայէ հետաքրքրական գեղեցիկ օրինակներ, խորհրդածելի ընտիր սկզբունքներ, թէ վերջապէս ուսումը պիտի լուսաբանէ անոր հայրական ու քաղաքացիական պարտքերը,— ու նա ձեզ պիտի ըսէ թէ այդ բաներէն ո՛չ մէկուն պէտք կը զգայ իր վիճակին մէջ:

Ձեզ կրնար երեւակայել, թէ այլեւայլ ասպարէզներու յարակից եղող ո՛րքան գրողութիւններ այսպէս լքուած են՝ վասն զի ուղղակի, ա՛ միջակա շահ մը չեն բերեր, ու իրենց հայթայթած բարիքները բաւական զգալի, բաւական շօշափելի չեն ըներ: Ասոնցմէ նախադասելի կը համարուին դրական ու նիւթական ա՛յն վայելքները՝ որոնք զմեզ կը հրապուրեն տխուր կերպով գործածելու մեր ժամանակն ու մեր ժրաջանութիւնը: Այդ վայելքները կը ձգտին մեր կարողութիւններուն ոյժը նուազեցնելու՝ մեր մտքերը սակի զբաղեցնելով ճղճիմ շահերով, ու գաղափարներու սահմանին մէջ եղող անձուկ ու փցուն բաներով: Ծոյլը կը խանդարի, դատումը կը ձեւազեղծի, ողջմտութիւնը կ'անհետանայ:

Առ այս, սիրելիդ իմ Պօղոս, ահա թէ ի՛նչ կը պատասխանեն—եթէ անկեղծ ըլլան—նո՛յն մարդիկ՝ որոնց համար գրքերը կրնային արդարեւ գոյութիւն չունենալ, «Թէ մարդ պարտի անցնել իր լրագիրը եւ նոյն իսկ մէկէ աւելի լրագրեր, որոնցմէ ոմանք զուարճութիւն կը պատճառեն, եւ ոմանք պարբերաբար կը տեղեկագրեն քաղաքական դէպքեր: Ոճիրներ, դայթակղութիւններ, դատեր ու ասպարանի լուրեր,— ասկէ աւելի լաւ ու աւելի բնական բան չկայ, բայց թէ մարդ պարտի կարդալ այնպիսի գրքեր՝ որոնք վէպ չեն, թէ մարդ պարտի փիլիսոփայութիւն կամ գրականութիւն ուսումնասիրել այսինչ գրքերով, գիտութիւն ու ճամբորդութիւններ ուսումնասիրել այնինչ գրքերով,—այս բանը կ'ենթադրէ պարզապէս թէ մարդ պարտի ունենալ յաքաւոր ուսումնասիրութիւններ ու մասնագիտական ընթերցումներ պահանջող պաշտօն մը: Մեր պարապոյ ժամերը քիչ են, օգտակար չենք համարիր զայնս գործածել տխրելու, միտք յոգնեցնելու՝ որոնք վերջապէս ո՛չ մէկ բանի կը ծառայեն ու զբօսուցիչ չեն երբեք»:

Պահ մը դանց առնելով հարցասիրել ա՛յն խնդիրը՝ թէ այսպէս փաստաբանող մարդիկ ո՛ր եւ է օգուտ պիտի քաղէին աւելի լուսամիտ եւ նոյն իսկ աւելի գրագէտ ըլլալով զիրենք միւս կենդանիներէն զանազանելու համար Աստուածուստ իրենց շնորհուած կարողութիւնները գործածելով,— միշտ կարելի է անոնց պատասխանել թէ այսպէս արհամարհանօք արտամերժուած գրքերուն մէջէն կան շատեր՝ որոնք մասնաւորապէս ուղղուած են իրենց հասցէին, որոնք գրուած են յատկապէս իրենց ու իրենց ընտանիքին համար, իրենց հարկ եղած ազդարարութիւններն ընելու կամ զիրենք ուղղել փորձելու համար, ա՛յն պարագային մէջ՝ ուր կանխաւ բաւականին ազդարարուած չէ իրենց: Ասոնք ո՛չ խօսիլ գիտեն, ո՛չ խորհիլ, ո՛չ վարուիլ ոչ ալ իրենց զաւակները կրթել, մինչդեռ իմաստուն, բարեկիրթ, ներողամիտ, անյիշաչար, տրամախոհ ու մտացի ըլլալ սորվելու համար կարօտ էին հաղորդակցելու ամէն տարիքի պարկեշտ մարդոց հետ: Ասոնց սովորական յարաբերութիւններն ու նախասիրած ընթերցումներն այս մասին բնաւ տարրական ծանօթութիւն մը անգամ չեն ընծայեր իրենց: Լաւ գործեր կ'ընեն, բարգաւաճ է՛ իրենց վիճակը, բայց իրենք զուրկ են մտային առաջնորդներէ:

Ձեզ շրջապատողներէն շատերուն համար ծանօթութեան ու մտածութեան մասին անտարբերութիւնն ա՛յն աստիճանին հասած է՝ որ խօսակցութեան նիւթ մատակարարելու եւ ընկերութեան մէջ լաւ դիրք գրաւելու համար կը բաւէ տեղեակ ըլլալ վերջին լուրերուն, կարենալ պատմել՝ դեռ չհինցած՝ նորագոյն շշուկը, հրապարակի վրայ շրջող զրոյցը: Ասկէ աւելի ոչինչ պէտք է սրամիտ ըլլալու համար: Լուրջ խօսակցութիւնները վտարուած են սալոններէն, խնդիր չէ այլ եւս օգտակարապէս վիճաբանիլ կամ հրահանգուիլ, ու մինչեւ իսկ խնամոտ լեզուն դադրած է անհրաժեշտ պայման մը ըլլալէ:

(Շարունակելի)